

Мање заступљени актери српске политичке сцене

СТРАНКЕ СА СТРАНЕ

Док неке партије више година за редом држе опипљиво парче парламентарног колача, друге добијају мрву или ни толико

Аутор: Растко Симић

Сваки студент ФПН-а је несумњиво запамтио да је главна сврха политичких странака да врше власт. Као организације чији је циљ да буду део скупштине и евентуално владе, и тиме у позицији моћи, чини се нелогичним постојање партија које не могу да окупе довољно подршке да до тог положаја и стигну. Како странке на маргини опстају, и зашто су уопште тамо?

Погледајмо примере три домаће партије различитих програма, историје и заступљености.

Пиратска партија

Пиратски покрети су млада струја у политици, не само у Србији, већ и у свету. Са младешћу је дошао и полет, па су се пирати врло модерном идеолошком шемом брзо политички пласирали у својој отаџбини Шведској и шире, чак и у Европском парламенту, где имају два представника. Иако пирати немају водећи утицај ни у једном парламенту, њихов брз раст и позамашна светска популарност у више од 70 држава можда указују на будуће ширење. У прилог овој тврдњи иде пример Немачке, где се предвиђа да ће пирати можда бити фактор који ће одлучити о исходу следећих избора – у зависности од тога да ли ће ући у коалицију са социјалдемократима или демохришћанима.

У Србији постоји Пиратска партија. Пиратска интернационала је признаје и сарађује с њом, али код нас још није регистрована као партија, иако то најављују. Себе виде као лобистичку групу која „стиска одређене тастере“, а притискају их лобирањем кроз грађанску акцију. Ипак, грађанско друштво у Србији није довољно напредовало.

„Код нас лобирање није развијено као у Европи и није развијен позитиван однос према лоби групама и јавном заговарању за опште добро. Цела та перцепција активизма је потпуно дисторзирана“, мисли оснивач српског крила Пиратске партије Александар Благојевић. И сам каже да је бављење Пиратском партијом ирационалан акт. Са толико других, хитнијих питања као што су економија, угрожено становништво и територијалне разли-

це, заиста се чини да је проблематика информационог технологија и ауторских права нешто што може да сачека.

Ипак, нису у питању ствари које нас се не дотичу и могу да сачекају. „Музички динар“ и организација музичких аутора Србије СОКОЈ пример су проблема против којих се пирати боре. Музички динар начелно служи да чува права музичара, али у пракси представља сумњив, измишљени порез

који се, по истраживању Пиратске партије, слива у џеп СОКОЈ-а, а не „заштићених“ аутора (више о томе на: <http://piratskapartija.com/kako-sokoj-ofps-i-pi-unistavajukulturno-nasledje-srbije/>).

Места за пирате у политици има баш због оваквих случајева

– којима се остале политичке струје и не баве. А не баве се јер проблематику не разумеју: „Чак и најлибералније политичке странке немају озбиљан однос према информационој политици, према савременом тренутку. Перцепција интернета из српског парламента врло је слична перцепцији монолита од стране мајмуна у „Одисеји 2001“. Он се узима за датост која се тешко дискутује, која се уопште не разуме, која је цео један цивилизацијски корак далеко“, каже оснивач Пиратске партије.

Зелени Србије

Зелени су још једна од партија са постмодернистичком цртом. Од пирата се значајно разликују по програму, али су блиски по посебној оријентацији. Зелени покрети су на сцени дуже, па је и код нас њихов утицај већи – Зелени Србије (ЗС) имају свог посланика у Скупштини Србије.

Идеологија и странке данас

Др Славиша Орловић: „У животу политичких партија идеологије данас као да губе на значају. Оне су у функцији примарног циља партија да дођу на власт. Идеје и вредности као да остају у другом плану. Можда је и то једно од објашњења зашто су партије институције са најнижим степеном поверења.“

Упркос томе, и даље постоји листа „зелених“ питања која остају нерешена: од индустрије рециклаже, у којој има 15.000 запослених, а која неће добити средства од државе по буџету за 2013, до незграпног распореда министарстава – заштита животне средине је у домену Министарства енергетике, док су природни ресурси у Министарству рударства. Енергија и њено трошење су неефикасни, а нико у јавној администрацији не купује рециклирани папир.

Зелени Србије не сматрају да су изопштени као странка, већ да је у питању шири проблем: „У земљи у којој су маргинализована основна људска права, не чуди што су зелене вредности скрајнуте. Владајућа политичка елита и друштво у целини не виде зелена и еколошка питања као битне. Овде се не ради о маргинализацији једне политичке партије, него урушавању система еколошких, грађанских и европских вредности“, истичу у Зеленима Србије.

Ипак, акције зелених нису без подршке. Одзив у кампањи против генетски модификованих организама (ГМО) био је добар, са 36.000 потписа за увођење мораторијума на ГМО. Али ЗС и даље сматрају да је ван парламента тешко деловати: „Постоји веома озбиљна зелена мрежа грађанских иницијатива, али тек нашим уласком у Народну скупштину такве акције постају видљивије“, сматрају у ЗС.

Комунистичка партија

За разлику од претходне две, Комунистичка партија (КП) не само да није нова на српској политичкој сцени, већ јој ни власт није страна. Дани Тита и Југославије су давно прошли, али то не спречава данашњу Комунистичку партију да продужи идејну традицију тог доба. По подацима CESID-а, КП на скорашњим изборима са 0,8% гласова није прешла цензус, што доказује да некаква подршка постоји, али не у довољној мери да се преведе у вршење власти.

Комунистичка партија је према речима председника партије Јосипа Броза прилагођена данашњем времену, подржава патриотски блок и цени

пријатељство са Русијом и неким државама Покрета несврстаних изнад чланства у ЕУ. Броз тврди и да капитализам угрожава Србију: „Продају се најпрофитабилније фабрике, где странци сада воде главну реч, а ми смо само радна снага“.

По Брозу, КП је неправедно запостављена: „КП је у тоталној медијској блокади – ништа се о нама и нашим активностима не објављује, јер су многе странке, које су до јуче у ружном контексту говориле о комунизму, исте те које сада имају наш програм, јер је неоспорно да је оно време имало много добрих ствари“ и каже да желе да објасне да „комунизам није баук, осим за капитализам“.

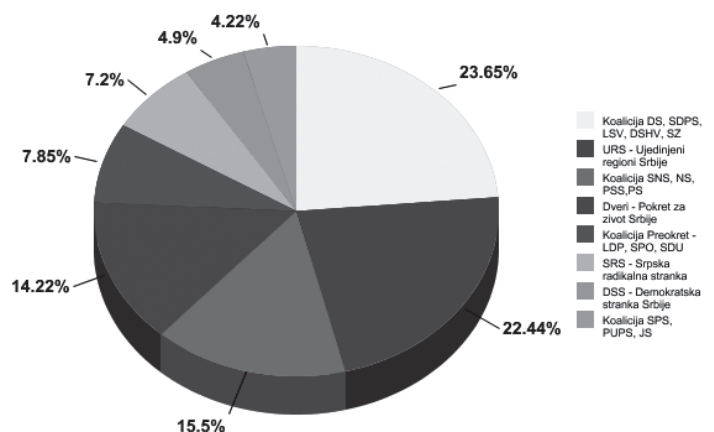
Дакле...

У Скупштини Србије је чак 45 странака. То је по свим мерилима рекордан број, али и поред тога у Србији постоје странке које остају ван парламента. Неки оспоравају једнаку представљеност различитих политичких опција у медијима, а ту је и цензус од 5% који и за релативно популарне и утемељене странке уме да буде изазов.

Политиколог и професор на Факултету политичких наука др Славиша Орловић каже да мале партије зато често покушавају да заобиђу цензус, улазећи у парламент преко листића већих партија. „То је лоше јер се не мери њихова снага и упориште у бирачком телу, али се и фрагментира партијска сцена“, каже Орловић. Другог избора често нема, јер, како каже Орловић, „неулазак у парламент једна од највећих казни и најтежих удараца за сваку партију. Ванпарламентарно деловање је теже и скупље“.

За мањинске странке се подразумева да не могу окупити бројну подршку (отуд и нижи цензус), али немањинске странке које су на маргини из било ког разлога имају испред себе планину изазова. Да ли ће се с њима изборити и напослетку стати у први план, или ће их помпезније кампање етаблираних странака одувати у заборав, ипак одлучују сами бирачи.

Za koga cete glasati na izborima 6. maja

www.eizbori.com

(Не)слобода медија у Србији

**„СВИ СУ КРИВИ ШТО ЈЕ ТАКО КАКО ЈЕ,
ШТО НИКАКО ЈЕ“***Новинарство у Србији на најнижем нивоу од петооктобарских промена**Аутори: Бојана Стојановић, Маријана Благојевић, Катарина Стевановић*

Све говори да је, како време пролази, у медијима све лошије. Политика власти да има своје медије погубно је деловала по професију. Јер важно је да си наш, а мање је битно колико и да ли уопште вредиш. Дошло је дотле да је новинар постао сервисер који преноси шта власт каже. Власти не одговара да било који медиј буде нека сила. Отежавајућа околност је да је обесмишљавање свега довело до тога да је све мање референтних, правих читалаца, слушалаца или гледалаца“, каже новинар недељника *Време Драган Тодоровић*.

„Морамо да пружимо отпор притисцима на медије, односно људима из врха власти који од медија стално захтевају да буду „партнери“ и „савезници“ власти. Будући да се променила власт, а да су медијске структуре остале исте, очекујем да медији који су до јуче били наклоњени Демократској странци сада одједном поново открију да им је улога да буду контролори власти. Очекујем, дакле, да почну да контролишу и критикују власт, као што се у неким случајевима већ дешава“, каже Љиљана Смајловић, председница Удружења новинара Србије.

Од демократских промена у Србији протекло је пуних дванаест година. У сфери јавног информисања и медија од промене је очекивана потпуна деполитизација и заузимање положаја и улоге коју медији заиста треба да испуњавају. Ипак, према истраживању о слободи медија које је невладина организација Freedom House спровела почетком ове године, а објављеном у мају поводом Дана слободе медија, Србија је делимично слободна земља. На листи од 197 земаља заузимамо 77. место. Да последњих годину дана медији раде у истим условима као 2000. године, а горе него 2004, закључак је истраживања „Индекс одрживо-

сти медија“, које је спровела организација IREX која се у Србији бави развојем медија. Колико је политика умешала прсте у рад медија показују и нејасноће у вези са продајом компаније „Политика“. Према проценама Удружења новинара Србије (УНС), медији су на најнижем нивоу упркос

демократским променама. Колико је ситуација поражавајућа сведоче људи који су очекивали много. Питање је колико су добили.

„Мој утисак је да је протеклих двадесет година исто. Све власти су имале исту амбицију, да освоје медије, свака их је и освајала. Свакако да разлика постоји у методама, протеклих 12 година је на дневном реду психолошки рат, који је далеко рафиниранији од линча“, каже Оља Бећковић, ауторка емисије „Утисак недеље“.

Новинар недељника *Време Драган Тодоровић* сматра да се стрмоглави процес кризе који је отпочет пре деведесетих и даље наставља.

„Нова власт је, после 5. октобра је уз остале рецепте које је преузела од Милошевића, преузела и рецепт односа према медијима. Дакле, није оставила медије и новинаре на миру, него је „награђивала“ само своје, оне који је безрезервно афирмишу и подржавају. Наравно да су своју лојалност новој власти први потрчали да изразе они који су били лојални и претходним властима. Из такве сировине није могао настати и не настаје квалитетан производ, ни за друштво, ни за новинарски еснаф“, наводи Тодоровић.

Међутим, има и тврдњи да се десило помак. Татјана Милекић, новинарка Радио Београда, већ тридесет година је у овој професији. Прошла је кроз три периода и каже да је Титов режим био еластичан и добар за новинарство. Најгоре је, како каже, било деведесетих, а у периоду после 2000. као кривце не види једино друштво и државу, већ одређену кривицу придаје и самим новинарима.

„Период када сам почињала, упоредила бих са балоном, који не дувате до краја да пукне, већ му дајете испусни вентил. Зато је тај режим тако дуго и трајао. Онда је наступио најгори период и ту није било нијанси, било је ужасно. Остварена је спољна контрола којој се медији нису противили. После 2000. године медији су дошли у ситуацију да их контролишу уз помоћ новца. Са друге стране, људи су изгубили доста воље, енергије. Претходни период је трајао дуго и, када је дошло време које је требало да буде доста боље, политичари се нису показали на висини задатка, ништа није испало као што су људи замишљали, али ни новинари нису радили онако како је требало. Олако су пристали на то“, рекла је Милекићева.

Потребна хируршка интервенција

Синдикат новинара Србије указао је да су медији под директном контролом центара економске и политичке моћи. Уместо да штите јавни интерес, многи медије користе ради остваривања што повољнијег рејтинга и изборног резултата политичара, али и за лично богаћење појединаца, наводи се у саопштењу овог синдиката. Синдикат је указао на то да, према подацима Савета за борбу против корупције, јавности нису познати прави власници више од половине најзначајнијих медија у Србији, због чега се поставља питање на какво су објављивање истинитих и објективних информација спремни медији, који као највећу тајну крију име свог газде.

„У социјализму смо имали сличне медије као данас. Знало се шта је партијска линија, није било потребно да људи из Централног комитета Савеза комуниста стално зивкају уреднике како би испословали да се објављује партијска пропаганда. Тако је и данас, уредници знају шта им је чинити и само повремено из кабинета председника добијају конкретна упутства. Будући да се променила власт, а да су медијске структуре остале исте, очекујем да медији који су до јуче били наклоњени Демократској странци сада одједном поново открију да им је улога да буду контролори власти. Очекујем, дакле, да почну да контролишу и критикују власт, као што се у неким случајевима већ дешава“, наводи Љиљана Смајловић.

Према Кодексу новинара Србије, медији и новинари су у функцији друштва. Стога, једина инстанца која би требало да их контролише јесте медијска саморегулатива. Дужност је новинара да

следе професионалне и етичке принципе садржане у Кодексу и да се супротставе притисцима да те принципе прекрше. Кодекс препоручује солидарност са колегама када су угрожени стандарди професионалног поступања.

Поштујући ова начела, Татјана Милекић каже да је истина дужност новинара и да је питање слободе у директној вези са тим.

„Када вам неко каже да сте храбри, када се помиње новинарска храброст, када се додељује награда за њу, то је страшно тужно. Ако човек призна и ако друштво призна да је за неку ноторну ствар као што је бављење истином потребна храброст, онда то страшно лоше говори о друштву. Ја никада нисам то ни доживљавала, ако сам нешто успевала да урадим како сам хтела, никада нисам имала осећај да сам храбра. То би морао да буде унутрашњи рефлекс. Ви сте морални онолико колико без размишљања радите нешто што је у реду“, објашњава Милекић, новинарка Радио Београда.

Поражава и чињеница да постоји велики број напада и неразјашњених смрти новинара. Од 212 физичких и вербалних напада на новинаре у Србији за последње четири године, процесуирано је свега 17 случајева, објавио је лист „Данас“ крајем 2011. године. Још увек су непознате околности смрти Даде Вујасиновић, Славка Ђурувије и Милана Пантића, као и напади на Бранкицу Станковић, Теофила Панчића, Братислава Илића, Милана Миловановића... Борба за самосталан новинарски рад и независност уређивачке политике код нас често подразумева губитак радног места, назадовање у каријери, а понекад и нешто горе од тога.

Љиљана Смајловић, председница УНС-а, говори о опасностима новинарског посла. „Новинарима је потребна огромна количина храбрости само да пристојно обављају своје професионалне задатке. Хирургу не прети опасност да изгуби посао ако професионално обави захват на пацијенту, а новинар мора да страхује за егзистенцију. То су немогући услови за рад. Новинари би морали да имају могућност да раде професионално свој посао, без страха да ће остати без посла ако не примењују аутоцензуру или одбијају да трпе цензуру“, рекла је Смајловићева.

Новинарка Радио Београда, Дијана Иванов Кадих, потврђује став председнице УНС-а. Она такође наводи да под утицајем велике економске кризе, власници медија само траже начин да прибаве потребан новац и тако утичу на уређивачку политику.

Љиљана Смајловић

„Директан притисак на новинаре није чест, али ускраћивање информација представља посредни притисак. Због чврстог става и давања информације не губи се често посао, али су неретке ситуације да се новинар појави пред судом. Иако је индиректан притисак учесталији, постоје претње новинарима, нарочито од екстремних група, којима су они главна мета“, додаје Дијана Иванов Кадиф.

Ко су кривци?

Један од кључних утицаја на угрожавање слободе медија има власт и државна политика. Професор Факултета политичких наука и политички аналитичар Зоран Стојиљковић, главне кривце види у регулаторним телима.

„За то стање одговорне су политичке власти које су криве и за регулативу и за њено поштовање и непоштовање укључујући регулаторна тела, РРА и агенције које се баве приватизацијом. Нису невини ни предузетници, власници медија. Не треба амнестирати ни запослене у медијима, пре свега уредничке колективе, који су показали превише сервилности, а кад се ради о запосленима, премало солидарности да се очувају заједнички интереси. То је резултирало ниским нивоом професионалности, тако да циници кажу да никада са оволиким бројем медија није било толико оних који немају ни елементарна знања, па ни писменост“, истиче Стојиљковић.

Власт је у свим претходним режимима имала своје медије, оне којима је сервирано како и о чему треба да извештавају, на начин који је у сагласности са њиховим одлукама. Стварани су медији који су имали за циљ да маскирају стварност, стварана је ружичаста слика света. Ситуација деведесетих није била нимало повољна за медије који су хтели да извештавају истинито и без утицаја режима.

„Све говори да је, како време пролази, у медијима све лошије. Политика власти да има своје медије погубно је деловала по професију. Јер важно је да си наш, а мање је битно колико и да ли уопште вредиш. Дошло је дотле да је новинар постао сервисер који преноси шта власт каже. Власти не одговара да било који медиј буде нека сила. Отежавајућа околност је да је обесмишљавање свега довело до тога да је све мање референтних, правих читалаца, слушалаца или гледалаца“, каже Тодоровић, новинар недељника Време.

После овогодишњих избора на свим нивоима и промене власти, десила се и промена у медијима, њихова делимична деполитизација, сматра председница УНС-а Љиљана Смајловић. Она истиче да су медији поново открили своју главну улогу која се огледа у критици и контроли власти.

„Страхујем, ипак, да ће се праве, прикривене медијске газде брзо приклонити новим владајућим структурама и да ћемо убрзо на делу имати нова пословна, идеолошка и политичка савезништва између власти и медијских структура. Опасност долази када се нова власт консолидује и потпуно сроди и ороди са великим капиталом. Но, у први мах ће промене ићи на боље, јер ће новинари пожелети да опет буду новинари. Таблоиди ће, наравно, уживати у такозваном „макракинг“, чишћењу Аугијевих штала корумпираног система и ту не треба очекивати придржавање Кодекса новинара. У таблоидима је јасно да је „страх променио страну“, а хајку на опозицију смо већ гледали, само што многим није сметало док су мете били једино Чеда Јовановић и Војислав Коштуница“, каже Смајловићева.

Један од показатеља стања новинарске професије је и висина плате која је испод просечног републичког нивоа и износи око 15 000 динара. Ово утиче на пад стандарда, а самим тим и етике професије. Новинарка Оља Бећковић наводи да је то лична одлука и да је свако слободан да ради шта хоће.

„Данас је најгоре што може да вам се деси да изгубите посао. А да ли је то заиста толико страхан и ненадокнадив губитак? Неко ће рећи да има породицу, од чега да живи? Ја кажем: просечна новинарска плата је једнака плати у кафићу, без бакшиша. Бирај шта више волиш, да служиш газди или госте? Рећи ће неко: нисмо се школовали да служимо. Тачно, али, ако већ мора да се служи, нека буде у кафићу“, каже Бећковићева.

Тешко решива мозгалица

Као могуће решење тренутне ситуације и подизања нивоа професије, потребно је медије потпуно одвојити од државе и власти. То је једини начин да ниво слободе буде подигнут и да се у неким наредним истраживањима ситуација побољша.

„Власт је врло нерасположена према објективном новинарству и новинари не би требало да очекују од ње било какво побољшање. Излаз је у јачању еснафских удружења, значају јавности, али све је

Зоран Стојиљковић

„Ако већ мора да се служи, нека буде у кафићу“

Оља Бећковић

то овде далеко и тандара мандара од онога како би требало да буде. Једно је сигурно: ствари се саме од себе неће довести у ред. Треба нам непослушност и отпор партократској држави на сваком пољу, па и медијском. Али ми смо, што би рек'о народ, „убивени“. Заборавили смо да је бити против, мера цивилизацијског напретка. Све је постало ситан интерес, а тако се не стиже нигде“, каже Тодоровић.

Међутим, Оља Бећковић има супротан став. „Не спадам у оне који верују у еснафско удруживање и колективно, одлучно не, али сам убеђена да хиљаду појединаца чине систем. Решење је у вашим рукама, дођите и личним достојанством, вратите углед професије. Власт ће се пред том силом повући“, каже Бећковићева.

Професор Стојиљковић сматра да је неопходно спровести неколико истовремених мера. Најпре је потребно смањити притисак ургентног, тржишног. „Неопходно је да се негује посебна публика у тврдим и онлајн издањима, када је реч о штампаним медијима. Да се, у складу са оним што раде друштвене мреже, понуда спецификује. С друге стране, кад се ради о регулативи, условима и независности медија, да се изборимо за ситуацију у којима ће власт и политика бити контролисани, ограничени и усмеравани, да на формирање усправног и развијеног цивилног сектора у којем, када се ради о медијском законодавству, никаквој власти не би пало на памет да прави медијске законе, а да игнорише медијска удружења и синдикате“, истиче Стојиљковић.

У Кодексу новинара Србије говори се о праву медија да имају различите уређивачке концепте, али и обавези да праве разлику између чињеница, коментара, претпоставки и нагађања. Посебно је наглашено да је против правила професије објављивање неоснованих оптужби, клевета, гласина и измишљених информација.

Какво је стварно стање објашњава Тодоровић. „Сви су криви што је тако како је, што никако је: власт коју интересују медији на начин да буду њихови и новинари који пристају на то. Али то су већ изанђали разлози и оправдања за то где су медији данас. Кад се на све стране афирмишу глупости, и новинарство је на клизавом путу. И овде се на пречац усвајају стандарди Запада, али се све то симулира и све то не личи ни на шта. Важно је како Станији стоје нове сисе или колико ко има веће дупе, подилази се ниским укусима, уместо да новинарство држи до неких стандарда. Али овде ни у чему и никоме нису потребне вредности“, закључује Драган Тодоровић.

Нови роман Радивоја Бојичића

МАНИТИ ВОЗ У *Златном крсту*

Аутор: Марија Тарбук

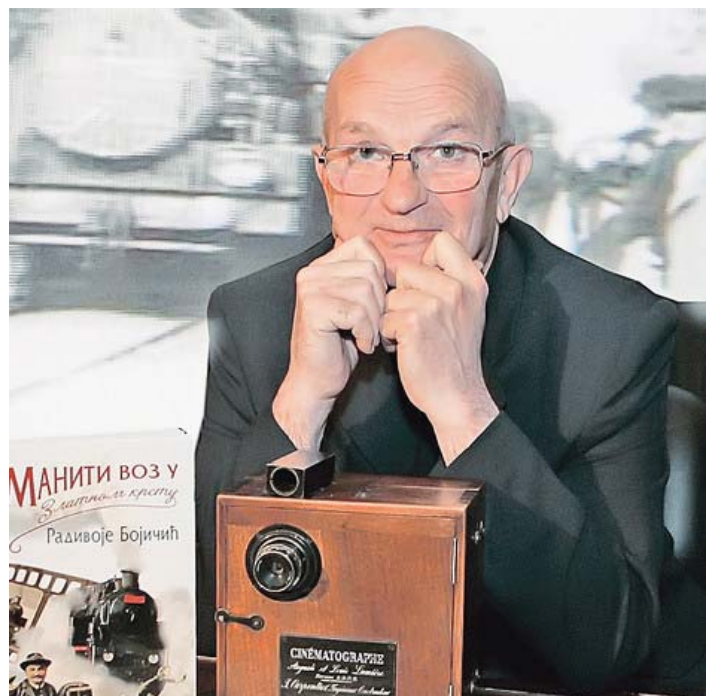
Радивоје Бојичић

Историјски роман *Манити воз у златном крсту* дело је Радивоја Бојичића, књижевника, сатиричара, драмског писца, колумнисте... Бојичић на хумористичан, помало сатиричан начин приповеда о првој филмској представи изведеној у Србији крајем XIX века, не пропуштајући прилику да се нашали на рачун династије Обреновић, али и српског народа. „Србин је у опозицији само онда кад није уз власт. Чим му се власт макар осмехне, Србин је одмах и без остатака уз њу.“

Указујући на улогу кафане у животу српског народа, Београд дели на два света. Један чине уметници, новинари, бојми окупљени у „Дарданелима“, а други трговци, официри, поштоваоци краља, односно гости „Код златног крста“. Угледајући се на Град светлости, српски краљ у абдикацији, Милан Обреновић шаље први кинематограф у једну од две кафане. На место приказивања филма и даљи ток догађаја утицаће једна мајка и једна деветнаестогодишња девојка, чиме аутор наглашава слабост мушког рода на притисак жене.

У „стенограму од 30.218 речи“ писац није изоставио велике умове Србије попут Стевана Сремца, професора Косте Вујића, песника Војислава Илића и његове браће писца Милутина и Драгутина...

„Био је то знак да је једна епоха завршена, а да се ново доба не може одвијати на старим местима.“

Интервју са Ангелином Радуловић

„БЕДНО“ ПИСКАРАЊЕ НА МРЕЖИ

Новинарство ствара зависност и улази у крв, што се тешко „лечи“. Како другачије објаснити да професија која није добро плаћена, нити је цењена, нити има посебно велику моћ на друштвеној лествици и даље привлачи толико људи?

Ангелина Радуловић, позната у онлајн свету као Бедно пискарало, новинар је дневног листа Вечерње новости и активна блогерка. На свом блогу *piskaralo.com* дели тајне новинарског посла, али и своје текстове, коментаре, препоруке. Са њом смо разговарали о будућности медија и новинара, али и о њеним искуствима и каријери.

Сећате ли се свог првог интервјуа, ко Вам је био саговорник?

Наравно, то је био мој први студентски интервју. У питању је била Бојана Лекић, тада главна уредница радија Б92, која ми је радо дала интервју. Сећам се да смо пиле кафу заједно у њиховој згради, а ја сам имала страшну трему, јер је она и тада била појам професионалног, храброг и бритког новинара. Ипак, била је веома предусретљива, чак ми и помагала око питања.

Имате блог који је веома праћен. Мислите ли да новинарска професија губи или добија повећањем корисника интернета и нових технологија?

Мој блог има своју читалачку публику, највише међу онима који такође пишу блогове и онима које занимају теме у вези са медијима и комуникацијама. Ипак, ако се погледа укупно број посета, али и домаћај који код нас имају блогови у односу на класичне медије и њихове онајн верзије код нас је још веома мали. Додуше, незаустављиво долази време блогова, као неке врсте онлајн портфолија-биографија, где свако може да представи шта зна и уме, а не само да да своје мишљење о нечему. Блог је и одлична полазна основа за умрежавање, упознавање људи које бисмо тешко одмах срели у офлајн животу, нарочито ако истовремено с блогом користите друштвене медије, који су постали неизоставна алатка за промоцију блога, попут Фејсбука, Твитера, ЛинкедИна... Блогови, као ни остале интернет појаве последњих година, не могу никако да униште новинарство, као што штампу није уништила телевизија. Интернет и све његове предности могу само да обогате, промене и унапреде новинарство и отворе читав нови свет за новинаре који науче како да те онлајн алатке вешто користе и за посао, али и за промовисање својих знања и вештина.

Ваши текстови на блогу су углавном у вези са новинарством и његовом одбраном од других вештина које га гуше. Јесте ли размишљали да направите збирку својих радова у штампаном издању?

Блог као форма има своје специфичности – он није новинарство, али није ни само мишљење. На мом блогу текстови се, мада већински у вези са новинарством, баве и другим мени битним питањима – родитељством, друштвеним активизмом, али и свакодневним ситницама. Одавно планирам да остварим неку врсту приручника у ПДФ формату (а написала сам првих неколико текстова) намењеног младим новинарима, који треба да буде непосредан, користан и што мање налик сувопарној литератури. Ако би се некада нашао неко заинтересован за издавање таквог материјала, била бих срећна. Али, ипак, морам да вас демантујем контрапитањем: Да ли знате колики су просечни тиражи књига код нас, нарочито књига које нису белетристика? А да ли знате колико хиљада људи може да дође на неку веб страну на којој су текстови, само захваљујући кључној речи коју ће укуцати у претраживач попут Гугла? Јасно је да је тас на ваги у корист објављивања на вебу.

Зашто назив блога „Бедно пискарало“?

То је игра речи, алузија на цртани филм Снебљива аждаја – аждаја која је с једне стране силовита и опасна, а са друге стидљива и песничка душа. Како је то мој лични блог, ова синтаagma ме сасвим добро описује, а термин *пискарало* се често погрдно користи за новинаре, па је симболика била више него јасна када сам почетком 2007. године смишљала назив блога.

Колико је тешко ускладити новинарски посао и приватни живот?

Новинарство је веома незахвална професија за жену која жели да се оствари као мајка. Мада, то би се могло рећи за готово сваку професију данас, јер радна права жена нису заштићена и жене немају никакву подршку да ускладе посао и мајчинство. Када имате посао који нема стриктно радно време, проблеми су још већи. Мени је, с троје мале деце, веома тешко да се организујем, многе сам пословне прилике због тога пропустила, али човек мора некако да послаже приоритете. У овом моменту, то су ипак деца и породица, с тим што ја и периоде када сам на породилјском одсуству, као сада, користим да учим, радим на себи и пратим шта се дешава у нашој професији. Тако да ове паузе дођу као прилике да се вратим још боља послу који волим.

Шта је пресудило при Вашем избору факултета?

Писање ме је одувек занимало, фасцинација словима потиче од најранијих дана и учења да пишем. Уз природну радозналост, комуникативност и потребу да завири иза појава и догађаја, новинарство се наметнуло као најлогичнија опција. Не знам колико се начин студирања и материја која се обрађује на студијама променио од пре десетак година када сам студирала на ФПН-у, али тада смо добијали сасвим солидну теоријску основу, уз мали недостатак практичних знања и праксе. Но, како смо генерација која је више шетала по протестима и била бомбардована него што је била у амфитетрима и слушаоницама, могу рећи да сам глобално задовољна студијама, а да после десетогодишњег искуства у новинарству могу да кажем и да дефинитивно нисам омашила у избору професије.

Јесте ли икада видели себе у неком другом медију сем штампе?

Мислим да бих могла да се уклопим у било који медиј, то је ствар заната, али ако већ могу да бирам, штампа је свакако мој први избор. И писање уопште. Осим штампе, веома ме привлачи веб-новинарство јер је брзо, модерно, трајно (у смислу да написано на интернету остаје, зато је и изазовније јер су и добре ствари и грешке уочљивији) и зато што даје могућност да радите на начин да фантастично уклопите озбиљан рад и породичне обавезе. Онлајн новинарство је будућност медија.

Које су то чари новинарства које су вас задржале у овом послу?

Новинарство ствара зависника од новинара и улази у крв, а то се тешко „лечи“ – јер како другачије

објаснити да професија која није добро плаћена, нити је цењена, нити има посебно велику моћ на друштвеној лествици и даље привлачи толико људи? Потреба да се питате, да сваки дан сазнате нешто ново, жеља да вам сваки дан буде динамичан и занимљив и да на папиру видите конкретне резултате свог рада, све то тера људе да се стално враћају новинарству и у њему, упркос свим тешкоћама, уживају. Кажу да не постоје бивши новинари и да људи чак и када престану да се баве овим позивом, не престају да мисле на новинарски начин...

Како видите новинарство за двадесет година и себе у њему?

Двадесет година је тако огроман период да нико не може да сигурношћу да тврди шта ће се десити и какав живот и новинарство у њему ћемо живети. Ако се вратимо две деценије уназад, видимо да многе ствари које су нам данас у новинарству нормалне – попут „робовања“ брзини, глобализма информација, могућности да текст, звук и слику делимо невероватно брзо и масовно, нису биле ни близу толико развијене, а неке попут друштвених мрежа (Фејсбук, Твитер, Тумблр, Диг, Јутјубе итд.)

нису ни постојале! Један од могућих сценарија будућности је да штампа преда брзину телевизији и растућем интернету, да се они баве инстант информацијама, „рил тајм“ новинарством и садржајима које формирају грађани, а да се штампа окрене следећем степену

новинарства, ономе што је иза вести, питању ЗАШТО и квалитетним анализама, инерпретативном и истраживачком новинарству. Себе видим као жену која ће и даље са истим жаром радити свој посао, да ли на овај начин или уз неке нове алате и медије да се порука пренесе, то је мање важно.

Да сте матуранткиња, да ли бисте опет уписали ФПН?

Искрена да будем, не знам. Новинарством бих се сигурно бавила, али не знам да ли бих се уписивала баш на ФПН и баш на новинарски смер који сам завршила, можда неки други факултет друштвених наука који би ми отворио и друге опције, за случај да не могу/не желим више да се бавим новинарством. Сматрам данас, после искуства које сам стекла, да за доброг новинара није пресудан факултет на ком је завршио студије, већ ширина образовања које је стекао, интелигенција и радозналост, као и комуникативност. Факултет сам по себи може да да мало и много знања, да буде одскочна даска или не, зависи од много фактора. Надам се само да више не учите из скрипти и да вам велики део бављења факултетом одлази на стицање практичних знања и вештина.

Новинарство ствара зависника од новинара и улази у крв, а то се тешко „лечи“ – јер како другачије објаснити да професија која није добро плаћена, нити је цењена, нити има посебно велику моћ на друштвеној лествици и даље привлачи толико људи?

Фото: Милена Гошевски

Портрет: наш колега политиколог СТЕФАН СУРЛИЋ

КЉУЧ УСПЕХА ЈЕ ДОБРА ОРГАНИЗАЦИЈА

„Нисте студент док не паднете испит или положите колегиницу“

Аутор: Дијана Миљковић

Политика га је заинтересовала у тинејџерским данима. Рад са студентима му причињава задовољство и то га инсприше да побољшава наставни програм. Воли да чита и путује и, како сам каже, учи и усавршава језике на тим путовањима. Опуста га излазак у кафану са најближим пријатељима. Сматра да идеалан тип жене не постоји; она се не може описати, већ показати. У будућности би волео да се више посвети науци.

Сусрет са филозофијом и социологијом у гимназији био је прекретница када је одлучио да се бави политиком. Интересовање за ову област у вези је са његовим друштвеним и јавним животом тада, читао је новине и занимало га је како функционише друштво и политички односи, па је пожеleo тиме да се позабави. „Данас људи сматрају да су сами по себи компетентни за разумевање политике, не схватају да је то комплексан простор коме треба посветити пажњу. Тако је пала моја одлука да упишем студије политикологије на Факултету политичких наука.“

Дипломирао је са високим просеком, а завршио је и мастер студије на модулу: Политичка теорија и институције. Похађао је студије „Београдске отворене школе“, био студент продекан, млађи сарадник на Историји политичких теорија и демонстратор на Упоредној политици. Данас је докторанд на ФПН-у. Каже да је добра организација најбитнија за постизање свих обавеза. „Када се утврди листа приоритета, човек све лако постигне. Уосталом, све наше обавезе које нас сустижу, ми смо сами себи наметнули и уколико не можемо да их постигнемо, то је наша кривица. Важно је организовати се добро и онда је успех ту.“ Према речима студентата, један је од омиљених сарадника на факултету. Воли овај посао и то га наводи да уводи новитете на вежбама. „Имам већ неке нове идеје за план наставе и програма на вежбама за следећу годину и, будући да овај предмет важи за један од омиљених, неће им бити тешко да се прилагоде.“ Он им, уз помоћ на вежбама, саветује да им факултет буде на првом месту, али посвећивање само испитним обавезама јесте неделотворно уколико се не развијају друштвене везе и контакти који служе као пракса осим онога теоријског што

се научи на факултету. „Овде се школују људи за професије где је важна социјална интелигенција. Не можете бити успешан новинар, дипломата, политички аналитичар, социјални радник уколико нисте добро информисани; а да бисте то били, морате увек бити у току; а да бисте увек били у току, морате стално да будете у комуникацији са другим људима, да идете на семинаре где ћете се практично усавршавати. Професије су такве да захтевају друштвену укљученост, што ће по завршетку студија, уз теоријски део, повећати шансе за запослење.“

Студентски живот

Колеге га описују као интелектуалца. Студенти са којима ради га доживљавају на сличан начин и кажу да од њега увек могу добити помоћ или информацију која им је потребна. У памћењу им је остао његов говор на пријему бруцоша када је био студент продекан, којим их је упознао са студентским животом и програмом којим ће се бавити на факултету, али је интересантно што већина и сад памти његову шалу: „нисте студент док не паднете испит или не положите колегиницу“. О тој исјави каже: „Водио сам се мишљу професора Симе Аврамовића, који је написао књигу о беседништву, да је обавезно при сваком озбиљном говору убацивати неку шалу која ће пробудити публику која вас слуша. У супротном, ризикујете да ваш говор буде сувопаран и да слушаоци не запамте ни оно што сте стварно хтели да им пренесете.“

Студентски дани, осим предавања и испита, не би били потпуни без дружења и кафане. Пријатељи кажу за њега да воли да пева и да то јако добро чини. Провод је загарантован ако је ту најближе друштво. „Волим да се окупи оно право друштво, а не са било ким ићи у забаву. То су моји најближи пријатељи, са којима волим да се опустим и уживам у чарима Београда и његових кафана, јер се осим испита и по томе памте дани студирања и забаве генерације где стичете и животна пријатељства.“ У кафани се осећа пријатније него у клубовима, јер у њој има већи комфор. Једна од омиљених му је „Јазбина“, али у обзир долазе све оне праве кафане у којима се окупља студентска популација. „У кафани можете

позвати музику и рећи, хвала, доста је било'; можете да седите, да стојите, шта вам одговара. У клубу нема довољно простора за причу, а волим и да поразговарам са пријатељима кад изађем. То је јединствена прилика да се испричамо осим наших обавеза, а и преферирам живу музику од оне пуштене са компјутера.“

Његови пријатељи истичу да је омиљен међу женама и да им се такав тип мушкарца свиђа, док он каже да нема свој идеалан тип жене и да мисли да такав не постоји. Осим изгледа, битно му је како се девојка понаша. „Праву жену не могу да Вам опишем, могу само да Вам је покажем. (смех) Немам одређени идеални тип, па да кажем волим црнке или плавуше, већ када угледам жену, уколико је на њој све складно могу рећи да ми одговара. Са друге стране, комплетну слику добијем тек када проговори, што би рекла стара атичка мисао ,проговори да те видим'.“

Путовања су његова страст и каже да му могу донети много искуства. Био је на краћим студентским боравцима у посети иностранству, али му је жеља да оде на дужи период и усаврши стране језике. „Желим да видим како се тамо одвија настава, који су услови за студирање и да покупим неке добре праксе у држању наставе, јер желим да се посветим науци. Иностранство је одлична пракса за учење језика, јер колико год ми мислили да добро говоримо неки, без живог говора у неком интензивном временском интервалу немогуће је знати, јер га је потребно обнављати.“

Родна равноправност у језику

БОРКИЊА, НЕ ЖЕНА-БОРАЦ

Српски језик и родна искључивост

Аутор: Мара Недељков

Жене: мајке, супруге, сестре, борци за породице, домове, пуне љубави, топле и брижне, уједно јаке и непоколебљиве када су драгим људима потребне. Жене-борци. Жртве жена као да нису довољне или се не цене довољно. Дела и жртве ових жена толико су безначајне, да женски облик за именицу *борац* у српском језику није нашао место.

На питање од чега највише зависи у којој ће мери бити родна равноправност у језику бити угрожена, професорка Студија рода на ФПН-у и Филозофског факултета у Новом Саду Свенка Савић одговорила је: „Зависи и од партијске припадности. Радикали, народњаци, десничари, ДСС, мисле да је то што тражимо родно осетљив језик нека бесмислица из Европске уније или тако нешто...“

Ко највише угрожава родну равноправност у језику, јесу ли то мушкарци или саме жене?

Ја сам више истраживала како жене користе називе за професије и титуле у женском роду јер сам мерила колико емпатишу са сопственим полом, али би одговор могао бити да мање користе оне жене и мушкарци који су високо у хијерархији професије или власти.

Шта ако не можемо направити облик женског рода од мушког неке титуле или занимања, нпр. од речи писац?

Увек може да се нађе други облик. Одаберемо онај који можемо: списатељица, књижевница, ауторка књижевног дела.

Шта доводи до неразумевања важности да се за женске титуле користи наставак за женски род?

Сав проблем око родно осетљивог језика је зато што код нас не постоји академска дискусија и планирање језика. Велики проблем је непрофесионално дочитавање књиге Род и језик, што је створило предрасуде о њеној борби за родну равноправност у језику.

Свенка Савић (десно)

Са ставовима професорке Савић сагласна је и професорка Филозофског факултета у Нишу Маја Вукић, јер инсистирање на женским облицима мушких именица (посебно у медијима) сматра агресијом на језик. „Није неопходно постојање изведеница са моционим суфиксом за женски род за сваку *nomina agentis*, тј. именицу којом се означава носилац занимања, титуле и сл.“

На маргинама живота

Аутор: Марија Вељковић

О судили су ме на осам година. Нисам ја хте-ла да убијем, него сам била пијана и избо-ла је. После десет дана јаве ми да је ис-крварила и умрла, а мене дођу и ухапсе. Е, сад усвојише овај закон, па су ми смањили казну. Све укупно одлежала сам 6 година и 13 дана у женском затвору у Пожаревцу. Сад немам где, немам документа, ништа. Дошла сам овде у прихватилиште да се сколоним од зиме и да једем нешто док не видим шта ћу и куд ћу.“ – прича своју причу Љиљана Ђурашковић док премешта из руке у руку кесу са стварима коју увек носи са собом. Каже – то је све што има за сад. Она је само једна од многих који су спас од хладноће потражили у Прихватилиш-ту за стара и одрасла лица у Кумодрашкој улици у Београду, једна од многих који су пуштени раније на слободу усвајањем Закона о амнестији, једна од оних који због многих разлога немају кров над главом, нити игде икога.

Прихватилиште за стара и одрасла лица у Кумодрашкој улици и прихватилиште у Новом Саду једина су уста-нова оваквог типа у Србији. У другим градовима бригу о онима који немају кров над главом или су социјално угрожени воде прихватне станице које се налазе у склопу геронтолошких центара. У Нишу они могу да приме само шеторо људи на збрињавање и то само ако добију упут од Центра за социјални рад.

Зграда прихватилишта је некако увучена и као да се крије иза дрвећа. Крије тугу и муку оних који су унутра, одбачени и заборављени. У малој трпезарији прихва-тилишта је око четрдесет људи, стари и млади, изне-могли и промрзли. Сви гледају у један телевизор у углу, ћуте, ваљда свако чува своју муку за себе. У ваздуху се мешају мириси штићеника који се, очигледно, нису купали данима и медицинских сестара које миришу на парфеме. Скоро ће време ручка, па још неки људи при-стижу. Топло је, али они су у јакнама, ваљда су навик-ли да се смрзавају, вероватно се боје да ће им бити хладно ако их скину. Један декица решава укрштене речи, а на вратима се појављује жена са послужавни-ком пуних хлеба. Иза ње још неколико мушкараца који носе пуне тањире пасуља. „Ооо!“ – узвикује декица – „Стигло јело!“ – и заборавља на укрштеницу. У ход-ницима зелених зидова шетају сестре које сваког трен-утка неко заустави, да нешто пита или потражи. Оне, ужурбане, неке одговоре, а човек са наочарима за ког кажу да има психичких проблема остаје без одгово-ра на питање када ће доћи по њега. „Ко треба да дође, то ни он не зна“, коментарише медицинска сестра. На првом спрату су болничке собе. У њима је сада 26 људи на сталном лечењу, многи не могу ни да устану из кревета. У левом углу је душек, а са десне стране ходника кревети у низу. Нема места за све, спавају ту, а морају сви бити збринуте. Деси се да ноћу преспа-ва више од сто људи. Прихватилиште је требало да буде проширено, али то се није десило. Кажу да тек на пролеће треба да распишу тендер за извођаче радова,

По истраживању „Хусинг центра“, трећина корис-ника прихватилишта су они који су већ неколико пута били у овој установи. Најчешће су то мушкар-ци алкохоличари, али је у последњих неколико го-дина порастао број жена и оних који су млађи од 35 година. Петина бескућника има високо или више образовање.

а ваљда ће до краја следеће године то бити завршено. Људи неће више морати да спавају по ходницима и у трпезарији на столицама.

Ово прихватилиште је једина установа која се бави збрињавањем социјално угрожених људи. Сваке зиме је препуно, а за све њих треба обезбедити по три обо-рока, средства за хигијену, лекове. Многи немају лич-на документа и нико их не посећује, а неки од њих су били успешни људи. „Душко!“, дозива дежурна сестра малог седог деку који седи на кревету на крају ход-ника. Док ходам ка њему, један младић покушава да затвори врата седећи, а на крилима држи неку све-ску и по корицама покушава да нацрта нешто нечим што личи на дуван. Он је наркоман који је тренутно на метадону. А Душко чита неки стари број Полити-киног забавника. Каже, тражиће после од доктор-ке један бенсендин. „Попијем и миран сам, могу да лежим цели дан, овако ми је тешко. Нисам навикао да седим, стално негде цуњам“, каже смејући се. Већ три године је на улици, од како га је, каже, жена „заф-ркнула“. Овде дође кад је баш хладно, а стално је на улици, спава на клупицама код Политике. „Мој другар Влада и ја спавали смо напољу на минус 14, је ли тако, Влаго?“ – „Јесте, дођи после да и ја кажем, да поделимо причу“, додајује Влада који лежи два кре-вета даље са тамноцрвеном капом на глави. Душка нико не посећује, има четири сина: један је у затвору, а остала тројица не долазе, не знају ни да је ту. Су-пруга му је исто ту негде у згради, али није у добрим односима са њом. „Паре немам, али имам другаре на Бајлоновој пијаци и, кад сам на улици, тамо одем и они ми дају нешто да једем.“ Душко, каже, чека да скупи новац да извади документа и оде на операцију пршљена кичме због ког се једва креће. Кад и како ће – то нико не зна. У ходнику се појављује млађа жена са наочарима и наранџастом косом, то је док-торка која лечи ове људе. Дошла је да их обиђе, а сви одмах крећу ка њој да је запиткују.

Док силазим низ степенице, поред мене пролази ме-дицинска сестра која држи под руку неку старију жену која јој са осмехом на лицу нешто говори. Ипак има и оних који у свему што их је снашло проналазе мрвицу среће и имају снаге да се нечему обрадују. На крају све остаје исто, иста лица и понеко ново са тугом у очима свакога дана чекају боље сутра, боља времена, друшт-во које ће им више помоћи. Јер не знају други какве су њихове муке, каква им је животна прича. Чекају неке боље људе који их неће гледати са гађењем на лицу. Следећи пут кад их уочите, размислите зашто су ту, на улици, прљави и гладни.

КАЛИГРАФИЈА: ФОРМА БОЖИЈЕ РЕЧИ

*Према једном хадису (ар. предању), пророк Мухамед је пред смрт рекао:
„Донесите ми прибор за писање да вам запишем оно што ће вас
сачувати од грешака после мене.“*

Аутор: Тијана Станић

Ислам је последња монотеистичка религија коју је Бог директно објавио и та објава је верно записана у Курану. Тако писана реч, незаменљиво средство за правилно разумевање и ширење ислама, за Арапе има огромну вредност и била је предмет промишљања естетске и спекулација мистичне природе. У преисламско доба Арапи бедуини били су многобожци, веровали су у статуе и идоле. Али после објаве коју је Алах послао пророку Мухамеду и после ширења ислама, а нарочито по смрти пророкове да би се сачувао ислам од поновне доминације многобоштва, уметност је морала постати апстрактна. Међутим, то што је исламска уметност постала апстрактна не значи да је без значења и филозофије. Према речима професора Башара ал-Хадлија, лектору за арапски језик на Филолошком факултету у Београду, концепт исламске уметности је да Бог може да се види и спозна кроз божију величанственост, снагу и милост. Он је центар света, све почиње из њега и враћа се њему.

Најпознатији и најзаступљенији представник исламске уметности је калиграфија. После смрти пророка Мухамеда (632. н.е.) потреба да се Куран неопозиво потврди, чиме би се увело реда у усмена предања и међусобно различите записе, показала се још већом после погибије многих у бици код Акрабе (633. н.е.) који су објаву знали напамет. Трећи правоверни халифа Осман извршио је тај задатак око 650. године. Тако је арапско писмо (семитског порекла) усавршено по питању форме и естетике, па је калиграфија постала специфично исламска форма изражавања. Калиграфија је целовита уметничка форма, заснована на прецизном кодексу и на геометријским и орнаменталним принципима, па је за потпуно уживање у њој потребно знати читати арапски језик. Комплетно арапско писмо које садржи све знакове потребне за читање се састоји од 28 консонанта и три дуга и три кратка вокала која се обично не пишу. Пише се с десна на лево. Професору ал-Хадли још каже: „Постоји седам врста арапске калиграфије, али се свака од њих дели на још неколико подврста. Рецимо, врста ал-Куфи је као врста најстарија, настала за време четворице правоверних халифа и тада

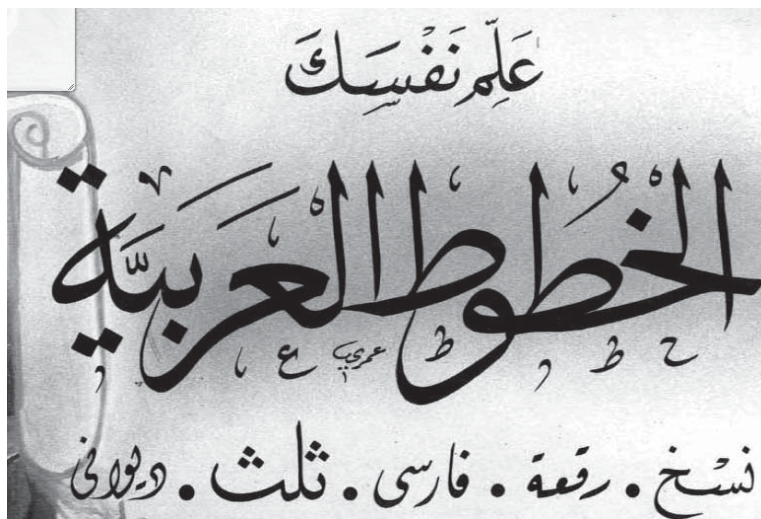

Прва сура у Курану " al-Fatiha "
исписана калиграфијом

је била једина врста. Четврти правоверни халифа Али је био најпознатији калиграф који је и усавршио ову врсту. Врста ал-Таалик, познатија као фарси или персијска калиграфија, користи се највише у Ирану, Авганистану и Пакистану, док је ал-Нусух најједноставнија и врста која се највише користи у свакодневном животу (у књигама, новинама, итд.).“

Са аспекта композиције, калиграфија се пореди са музиком, у метричким, ритмичким и хармонијским вредностима и представља за читао-

ца који је способен да разуме њене вредности интензивну естетску и духовну емоцију која може осветлити мисао земаљског постојања и божанску мистерију. Слово које гради слике одговара на три потребе и три правила: фонетике, семантике и естетике. Кроз дебљину и танкоћу линија слова, дужину и њихову закривљеност, добија се ритам речи, речи дају реченицу која је заправо мелодија. С обзиром на то да ислам забрањује приказивање Бога и верских сегмената сликама и статуама, калиграфија је та која представља Бога. Такође, исламска калиграфија је и мисионарска уметност – употреба калиграфије се на почетку сводила на осликавање џамија и верских објеката. Касније, како се развијала исламска цивилизација и са њом настајале нове врсте калиграфије, тако се калиграфија почела користити у украшавању предмета за свакодневну употребу, од молитвеног тепиха (сеџаде) до украшавања посуђа и предмета за личну употребу (дршке сабљи, корице књига, итд.). На овај начин су калиграфи желели да пока-

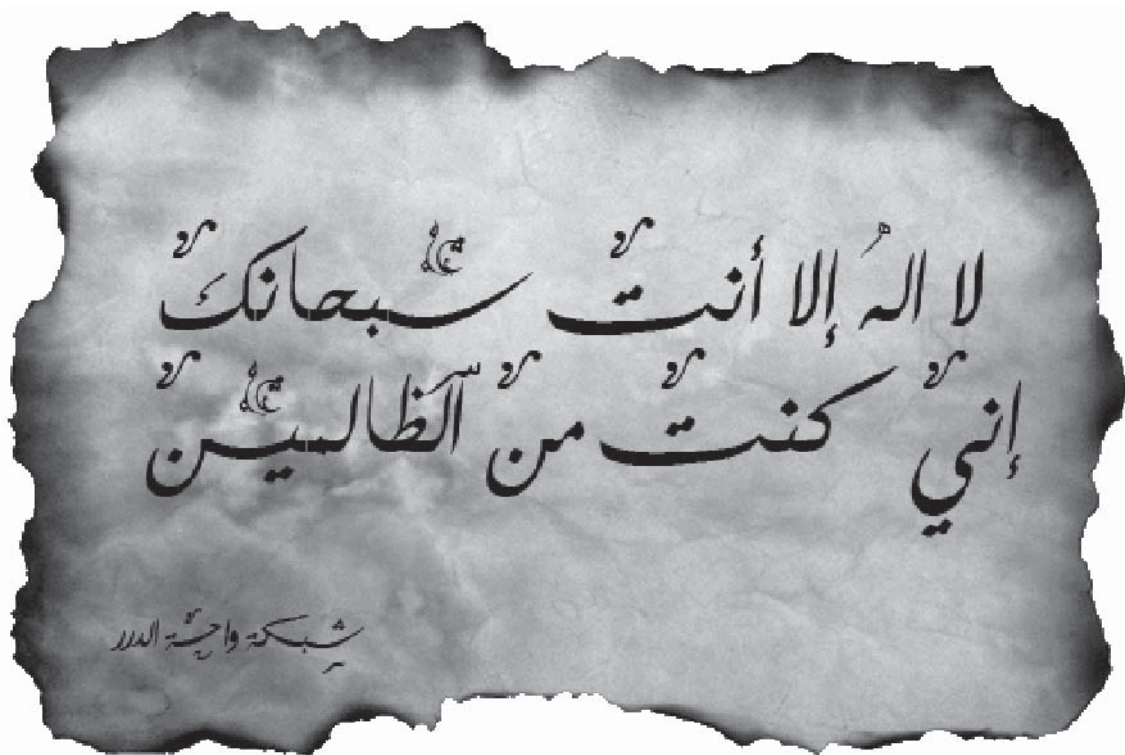

hutut el-arabija

жу муслиманским верницима како је Бог свеприсутан.

Прибор за цртање се састоји од оловке од трске која је зашиљена под одређеним углом. Рецимо, за ал-Куфи се користи трска зашиљена под углом од 90 степени, за ал-Дивани (тзв. ал-Султани, највише се користила за време Османске империје) под углом од 60 степени.

Сваке године се одржава међународно такмичење калиграфа у различитим исламским земљама, док је у Каиру ове године одржан Први међународни фестивал арапске калиграфије, у сарадњи са Удружењем арапске калиграфије у Каиру. На фестивалу који ће трајати до 31. јануара 2013. године учествоваће велики број калиграфа из арапских земаља, укључујући Турску, Пакистан, Ирак, Саудијску Арабију, поред великог броја египатских калиграфа. Професор Башар ал-Хадла, који је и сам члан Удружења ирачких калиграфа, каже да највећи број калиграфа долази управо из Ирака јер скоро сваки град у Ираку има свог познатог калиграфа. То им је, каже, традиција.

Фарси

„РАЗОТКРИВАЊЕ ТЕЛА“ ПОЧЕЛО И У СРБИЈИ

Фацинантна, контроверзна или научна, све у свему о укусима не треба расправљати...

Аутор и фото: Марија Сретеновић

Како изгледа мозак особе која је имала шлог, плућа или срце дугогодишњег пушача, на који начин су распоређени органи у телу, који је највећи орган и како изгледа скелет, све то и много више посетиоци ће моћи да виде на једној од најконтроверзнијих поставки у последњих неколико година у Београду. Изложбу Разоткривање тела је претходних година видело неколико милиона посетилаца широм света.

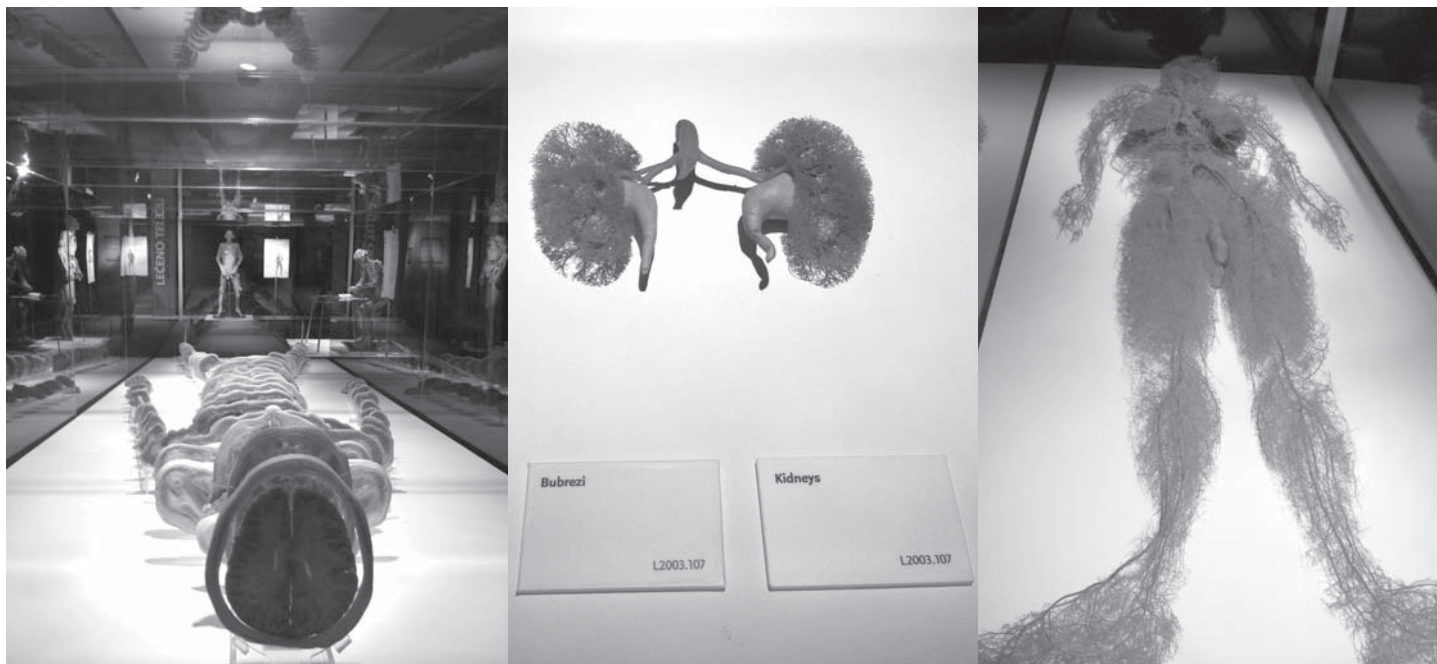
На изложби је приказано 12 тела и 180 органа преминулих људи који су претходно завештани у медицинске сврхе, а које је уступио Медицински факултет у Кини. Када дођете на изложбу, оно што ћете одмах приметити је колико су тела сачувала свој облик и аутентичност, а без мириса. Све то је постигнуто посебним техникама којима су сецирана и сачувана тако да се могу видети мишићи, кости, нерви и све други органи у оригиналном издању. Људска ткива нису потопљена у течност, већ могу да се виде без икаквих баријера. Упркос томе што су помало шокирани изложеним телима и органима некада живих људи, а други пак фасцинирани, посетиоци поставку на крају оцењују као веома поучну. – „Феномално је одрађена изложба, сачувани

су остаци тела, тако да на једном месту могу да видим све што ме интересује“, „Знатижељан сам да видим како људско тело изгледа као експонат, али нисам нешто импресиониран“, „Иако ми се не допада изложба ипак сам дошао зато што сматрам да је поучно“, „Довела сам трогодишњу сестричину зато што је њу занимало да види како изгледа срце и сматрам да је изложба веома едукативна“.

Изложба је подељана у девет сегмената, а посетиоци ће моћи да виде све појединости скелетног, мишићног, нервног, респираторног, циркулаторног, репродуктивног, уринарног и система за варење. Пошто ће се многи по први пут наћи на једној оваквој поставци и тек тада видети шта се заправо налази испод наше коже, на који начин наша тела функционишу, шта им је потребно да преживе, шта их уништава, а шта оживљава, за сва та и додатна објашњења задужени су кустоси, односно водичи на овој изложби. „Посетиоци су веома заинтересовани да виде где су смештени органи у њиховом телу, како изгледају плућа пушача, срце које је доживело инфаркт, да упореде здраву и циродичну јетру“, истиче један од кустоса на изложби, виши физиотерапеут Драгољуб Вуковић.

Како би сви што боље разумели поставку, одрасли добили информације које их занимају, а деци

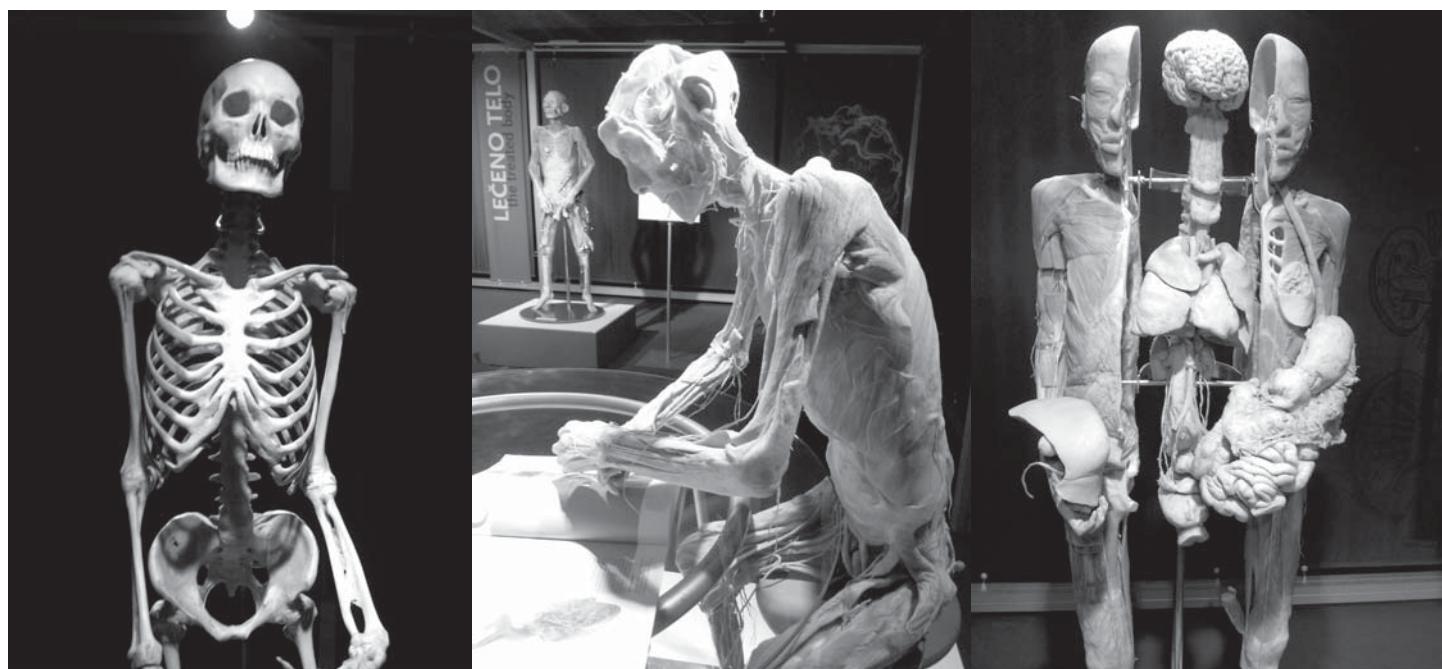

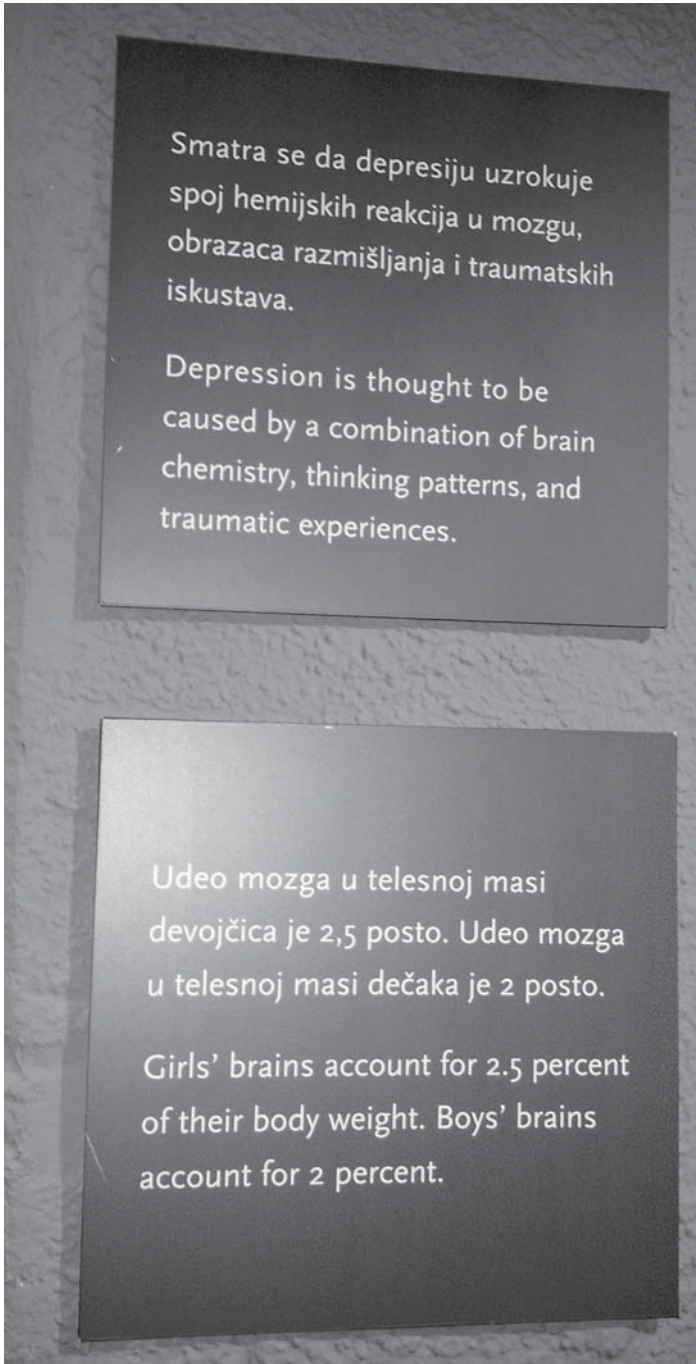

како би све ово било интересантније, организатори су се досетили и да на изложби поставе мале сиве таблице на којима су приказане занимљивости које до сада нисмо знали о свом телу. Такође уколико желите да сами без водича проучите изложбу, имаћете могућност да уз помоћ слушалица добијете све потребне информације о изложеним експонатима. Оно што је потребно је да помоћу дугмића на слушалици укуцате број који се налази поред експоната, потом прислоните слушалицу на ухо и глас ће вам на српском, енглеском, руском, мађарском или шпанском причати информације у вези са жељеним експонатом, што је посебно

важно када је реч о странцима који буду дошли на изложбу.

Проучавање људске анатомије одувек је функционисало по једноставном принципу, посматрати значи учити, што овој изложби само даје још више на значају јер је можемо посматрати и из другог угла, као визуелни уџбеник. Оно што посетиоцима највише привлачи пажњу је да виде како изгледају кардиоваскуларни систем, фетуси различитих узраста, здрави и болесни органи и науче много више о свом телу како би га боље разумели. „Посетиоци се највише интересују за галерију у којој се упоредо у витринама налазе здрави и болесни органи,

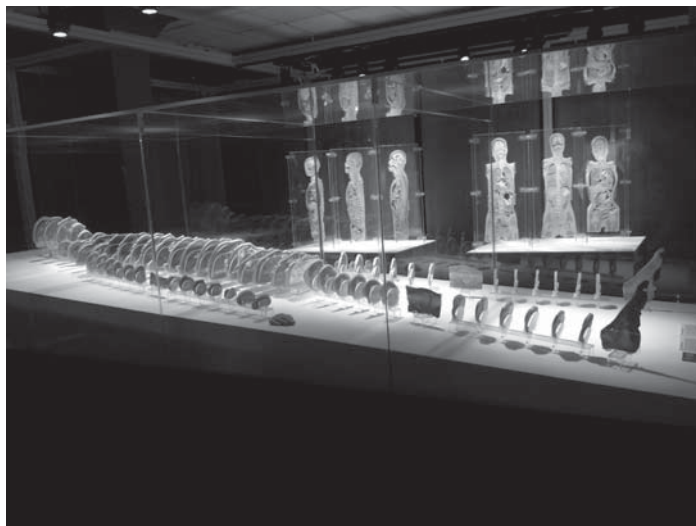

па су тако људи који су претрпели мождани удар такође били наши посетиоци и били су задивљени када су видели здрав мозак и поред њега мозак у којем је дошло до излива крви“, додаје ПР изложбе Јелена Зорић.

Посебно место у поставци заузимају експонат „Лечено тело“ на којима се јасно може видети како је изведено 7 различитих операција и до којих промена су довеле на телу, од заменског дела лобање до фиксатора на нози.

Изложба је само још један од начина да се промовише здрав живот и да се укаже какве се све промене дешавају у организму и до чега могу довести. Односно, да помоћу ове поставке научите како да боље разумете своје тело. Иако за неке контроверзна, а за неке фасципатна, битно је да се схвати циљ изложбе који је искључиво едукативног карактера, наводе организатори ове изложбе.

„Разоткривање тела“ једна од најскупљих поставки на свету чији су аутори група светских научника лекара, своју премијеру имала је у Атланти у Сједињеним Државама и до сада је била постављена у многим већим градовима света. Бројка посетилаца превазилази 30 милиона, а заинтересовани ће у Београду по ценама од 450 до 950 динара моћи да је виде до 17. марта 2013. године, до када ће и бити у нашој престоници.

Репортажа о Риму

ВЕЧНИ ГРАД

„Tuttelestradeportano a Roma“, гласи стара изрека. Са њом се слажу Римљани и бројни туристи, али такође кажу да ко је једном био у Риму увек се врати да поново осети његове чари.

Аутор: Дијана Миљковић

Киша је претила да поквари расположење, али овај град сија и под тмурним небом. Има једва неколико степени изнад нуле и слаб ветар дува, наводећи пролазнике да придржавају своје шешире. Сви некуда журе; град је пун људи и рекло би се да им хладно време уопште не смета. Продавнице су преплављене туристима који разгледају сувенире, на улицама мали Италијани и Италијанке весело трчкарају, умотани у вунене шалове и капе. Понеки средовечни пар седи на клупи посматрајући гласну омладину која се налази у оближњим кафићима и пизеријама.

Овде се још увек осећају трагови српске културе. Пре само месец дана Рим је био обележен елементима који осликавају српску традицију: уметничким делима, заставама, музиком, песмом и храмом. Римљанима је манифестација „месец у знаку Србије“ омогућила да тридесет дана живе у српском духу и упознају нашу културу у свом граду. Чинило ми се да видим осмехе на лицима грађана када чују којим језиком говорим, али и мени је мамио осмех италијански акценат, као и чаролија коју вечни град пружа.

Тврђава „СантАнгело“ је једна од главних атракција овог града. Има нешто чаробно у том замку. Иако изграђен пре 20 векова, стоји на тргу поносно и моћно. Чини се као да гута тамне облаке и кишу која кваси његове зидове. На врху тврђаве је анђео, њен симбол. Верује се да се он, након 450 година од изградње замка на том месту приказао и спречио епидемију куге. На прилазу замку вас дочекује још статуа анђела, са обе стране велелепног каменог моста који преко реке спаја тврђаву са другим делом града. Држећи чврсто у рукама крстове и мачеве, анђели славе победу над опаком болешћу. Пролазници загледају посебно сваку статуу и фотографишу се поред њих. Један просед човек чупа траву обавијену око тешке гвоздене ограде моста. Неуморни водич кружи са групом од десетак људи око замка задихано им препричавајући историју о тврђави. Уз сам њен изглед, одушевљење у очима посетилаца употпуњује достојанствену слику ове грађевине.

Ништа мање интересантна знаменитост јесте шпански трг, или како би Италијани рекли „Piazza di Spagna“. Тамо можете видети прави рај и да не жажалите што сте потрошили 11 евра за превоз метроом на линији А. То иначе у Риму није јефтино, али постоје блок карте, које важе 3 дана и могу се користити у било којој врсти градског превоза. Најпогодније су за туристе, ако изоставимо намргођене раднице на трафикама. Намрштено одговарају на додатна питања, а ако притом не разумете италијански бар мало, нервозно лупкају оловком о пулт или снажно гестикулирају рукама, као да ће вам тако бити јаснија употреба карте.

На шпанском тргу ћете видети фонтану della Barcaccia у облику чамца, стару пет векова, која се налази у самом центру истог; затим посетиоце који јој прилазе спуштајући се низ дуга степеништа која је окружују са свих страна, као и несташну децу која покушавају да уђу у њу. Ручицама затварају „уста“ лицима извајаним на њој из којих тече вода, а онда их опонашају. Пуће мала уста и развлаче косу не би ли подсетила на сунчеве зраке, како то изгледа и на самој фонтани.

Поред њих на овом месту можете гледати малу цркву Тринта деи Монти која, уствари, са врха брда помало надмено гледа у вас. Стоји ту мирно и поносно, као да је свесна своје популарности међу туристима, али и житељима овог града.

Иако их у зимско доба не обавија цвеће, стотинак стубића који оградају трг миришу на пролеће. Као војници стоје усправно и чувају срце шпанског дела италијанске престонице.

Симбол вечног града јесте Форум Романум – центар империјалног Рима. Из далека ове грађевине изгледају као да се једва држе на својим темељима и да ће се сваког часа срушити, међутим када се нађете међу њима приказ попима другачији изглед. Његове цркве и храмови вас враћају у прошлост и стари Рим, иако нисте живели у то време осећате као да знате како је све изгледало. Дрвеће уноси живост у сиве зидине њишући своје вретенасте гране на фебруарском ветру, али нимало не мењајући древну атмосферу. Понеки сунчев зрак, успевши да се пробије кроз тамне облаке,

одбија се од прозоре цркве и обасјава прашњаво подножје трга. Ту су се углавном одржавале политичке манифестације тог доба. За љубитеље древне културе ово место је право уживање. Туристички водичи ће вам одговорити на свако питање које поставите, али сам изглед грађевина вам говоре о прошлости овог града више него било који водич.

Испред Колосеума је велика гужва. Узбуђени посетиоци купују своје улазнице, фотографишу пријатеље испред њега или се једноставно диве гледајући у висину три реда нанизаних прозора који крију величанствен приказ. Ако га приликом посете не обиђете, сматрајте да нисте ни били у Риму. Не видети једно од 7 светских чуда, велелепни амфитеатар у коме су се гладијатори борили против лавова је недопустиво. Са висине се види велико и тамно подземље Колосеума, али за више радознале људе омогућена је посета овом подземљу. Они долазе у великим групама, опремљени различитим камерама и фотоапаратима, трајно бележећи утиске са овог места. Слика моћних зидина дубоко се урезује и у памћење. Ако сте гледали филм „Гладијатор“, осетићете благу језу при уласку у њега; ако нисте гледали, опет ћете је осетити. Сама чињеница шта се овде догађало и изглед високих зидина изазивају неку врсту страхопоштовања. Овдашњи становници се према њему тако и односе. Кажу да им Колосеум много значи, не зато што је једно од најпосећенијих туристичких објеката, већ приказује и симболизује њихову победу и опстанак. Док је Колосеума, овај град ће бити вечан.

Љубазни Италијани ће вам радо помоћи уколико не можете да се снађете и поносно вам показати и било коју знаменитост која обележава њихову културу. Диче се својом домовином на ненамтељив начин. Једноставно показују љубав према овом граду, предлажући вам узбуђено шта да посетите, где да одете на ручак, у којој продавници да купите сувенире и где да изађете увече. Њихова пријатна и већином насмејана лица овог града уносе пролеће и доба кад зима увелико влада. Снег је ретка појава у овом пределу али то не успора-

ва њихов живахан дух. Они нерасположени само прођу поред вас спуштеног погледа.

Уколико се сами нисте припремили, већина житеља овог града ће вам предложити да обиђете фонтану ди Треви, чувену фонтану жеља. Кажу вам да убаците три новчића и замислите три жеље. Првом желите свим људима здравље, друга је ваша приватна жеља, а трећа је универзална: да се поново вратите у Рим. Многима звучи невероватно и као легенда, али ако обавите поступак како треба и верујете испуниће се, ако не наљутићете Нептуна, бога мора, чија статуа на фонтани као да гледа сваки убачен новчић и памти жеље. На прилазима ка њој десетине трговаца излажу скулптуре у облику фонтане. Један младић продаје букете цвећа које сам аранжира ту на улици, благо подрхтавајући због хладноће, али не запоставља свој посао.

Уколико сте гурман, Италија је право место за ужитак. У Риму можете пробати најкуснију традиционалну храну на различитим врстама манифестација, посвећеним посетиоцима који желе да упознају престоницу „државе чизме“. Уколико нисте гурман, волећете ову храну, јер нећете бити изневерени – укусу остаје у устима и после јела, као успомена на добар оброк. Јак мирис зачина маме вас да пробате најразличитије пице, шпаете и јела од морских плодова.

Овај град једноставно као да не жели и не дозвољава да одете разочарани. Увек се нешто дешава, град просто живи. Где год се окренете угледаћете бар једну ствар која ће вам привући пажњу. Не мора то бити знаменитост позната целом свету. То може бити дрвеће у облику кишобрана, лакши саобраћајни удес у густом саобраћају на улицама Рима, бака која трчи за аутобусом; врабац који слети поред вас и умиљато гледа као да и он хоће да покаже колико ужива у вечном граду, чак и жути мачор који јури истог тог врапца.

Вукашин Марковић, реге музичар

„ИНСПИРАЦИЈА МИ ЈЕ СВАКОДНЕВИЦА“

Аутор: Мина Димитровски

Двадесетседмогодишњи Вукашин Марковић некада нам је био познат по улози Бебана у телевизијској серији „Породично благо“. Данас је тромбониста који сарађује са много бендова – осим матичног Ајри ефема (Irie fm), свира и с арном (Eyesburn), Мистејк Мистејк (Mistake Mistake), Смоук енд соулом (Smoke & Soul), Београдским диксиленд оркестром и другима. Пошто сарађује са многим бендовима, каже да тешко успева да усклади све обавезе, али ипак постиже све. Не свира више са свима истим интензитетом као раније, највише је усмерен на Ајри ефем. Та група га је одвојила чак и од Ајзбурна, са којима не свира толико често као раније. Са Београдским диксиленд оркестром сарађује две године. Трубац из Ајри ефема је дао такву иницијативу заједничким пријатељима и од тада је почела њихова авантура. Вукашин каже да су „сјајни музичари и сјајни пријатељи пре свега, а и веома професионални“.

Ајри ефем је проглашен за најбољи реге бенд у Европи на такмичењу у Италији. Испричај нам како је протекло такмичење и турнеја по Европи.

Такмичили су се бендови из целе Европе, ми смо једногласно победили и као награду добили турнеју од петнаестак дана, било нам је веома лепо. То је заиста незаборавно и сјајно искуство. Обишли смо целу Европу, осим севера и Енглеске. Били смо у Италији, Шпанији, Немачкој, Пољској, Чешкој и Француској. Све време нам је било веома забавно и духовито, лепо смо се слагали и упознали много нових, занимљивих људи.

Како је публика у Србији реаговала да ваш успех у Европи?

Лепо су одреаговали, многимима је било драго да је било ко успео да изађе и свира преко, а не да увек неко од преко долази да свира овде.

Бенд тренутно броји осам чланова. Како успевате да функционистете?

Није баш једноставно, али трудимо се и стално улажемо у бенд. Радимо на новим песмама, надам се да ће нови албум бити готов почетком следеће године. Процес је помало успорен и турбулентан, али битно је да радимо. У наредном периоду нас очекује и више свирки.

Да ли се икада посвађате?

Посвађамо се увек и често, али нема ту љутње, то је све конструктивна свађа!

Ајри ефем (Irie fm) настао је 2001. године. После бројних промена, у бенду је данас осам чланова. Њихова музика спада у изворни реге (roots reggae) и карактеристична је по звуку дувачких инструмената – тромбона, трубе и саксофона. Актуелни албум, *Skills of the youths*, броји 11 песама од којих су најпознатије *Mystic twilight*, *Skills of the youths* и *Babylon*. Текстови песама, чији је аутор Вукашин Марковић, критикују данашње друштво. Ајри на јамајчанском сленгу значи „поздрав“.

Какво је твоје мишљење о стању културе у Србији?

Мислим да је на изузетно ниским гранама, култура у Београду је као култура у некој паланци. Неке туђе таштине и еготрипови стално испливавају на површину. Мислим да се мало новца улаже у младе људе који су веома креативни, који имају идеје. Све иде екипи из старе школе која је ту већ довољно дуго и неће да препусти палицу неком другом.

Како мотивисати младе креативне људе да се изборе за успех?

Нико им неће дати оно што сами не узму. Мени је то била више него довољна мотивација.

Шта те инспирише да пишеш песме?

Инспирише ме све! Живот, свакодневица, искуство које се дешава из секунда у секунду.

Шта те избацује из такта?

Када се неко прави луд. Тада мислим да губим сваку могућу контролу.

Имаш ли поруку за студенте?

Учите, учите и само учите.

Репортажа о Универзитетској библиотеци

БИБЛИОТЕКА „СВЕТОЗАР МАРКОВИЋ“ КАО РИЗНИЦА ЗНАЊА И КУЛТУРЕ

Аутор: Александра Катанић

Шетајући Булеваром Краља Александра тешко је не приметити здање у коме је смештена Универзитетска библиотека Светозар Марковић, а које представља споменик културе и као такво је под заштитом државе.

Претече данашње библиотеке су биле библиотека Лицеја, основана 1844. године. Академска библиотека је основана 1863. године, приликом претварања Лицеја у велику школу, али 1905. по новом закону Универзитета бива расформисана и претворена у библиотеку Српског семинара. Универзитетска библиотека је основана поново 1921. године и смештена на Филозофски факултет. Међутим, захваљујући поклону Карнегијеве задужбине од 100.000 долара, грађевинском земљишту београдске општине и државном кредиту, библиотека добија нову велелепну зграду у Булевару Краља Александра. Зграда је свечано усељена 24. маја 1926. године. Данашњи назив је Универзитетска библиотека Светозар Марковић добила 1946. године, поводом прославе стогодишњице рођења Светозара Марковића, првог поборника реалистичког правца у књижевности, социјалистичког теоретичара и политичара друге половине XIX века. Занимљиво је да је данашња зграда библиотеке сазидана као први објект у Србији који је саграђен специфично за сврху Библиотеке. Дакле, до тада су све друге библиотеке у нашој земљи функционисале у зградама које су биле намењене за друге потребе. Захваљујући свом библиотечком капиталу, значају и погодностима које пружа, Библиотека представља право културно и научно бо-

гатство. Универзитетска библиотека је матична библиотека за све универзитетске и факултетске библиотеке у Србији, а највећа је Универзитетска библиотека у југоисточној Европи и опслужује једну од најбројнијих и најквалитетнијих научних заједница у југоисточној Европи.

Фонд књига у Библиотеци дели се на електронске књиге и на оне које су у штампаном издању. Штампаних објеката у Библиотеци је 1.500.000. Ту је преко 40.000 електронских књига и од 30.000 до 40.000 електронских часописа који представљају главни извор информација данас.

„Фонд у Библиотеци је веома богат старим и ретким књигама које се чувају, похрањују и чине доступним за кориснике у оквиру фонда старе и ретке књиге тзв. трезора“ – каже Адам Софронијевић, руководилац одељења за одржавање и развој система, дигитализацију фонда и културне делатности Универзитетске библиотеке.

Најстарије књиге у Библиотеци потичу из XIII века. Интересантно је да је најстарији рукопис који чува Универзитетска библиотека рукопис на арапском језику из 1204. године, док је најстарији ћирилични рукопис из XIV века. Ови рукописи су доступни у електронској форми.

„Осим старих и ретких књига које су покретно културно благо и као такво дефинисане законом, најважнији извори којим тренутно располажемо су електронски извори“ – истиче Софронијевић.

Библиотека осим културног наслеђа поседује и научно наслеђе. Може се рећи да највредније научно наслеђе у овој библиотеци чине личне књиге Михајла Пупина и његове руком писане нотације које је овај велики научник поклатио Библиотеци, а које су доступне дигиталним путем и на сајту Библиотеке представљене виртуелном изложбом. Тако Библиотека на адекватан начин презентује наше културно и научно наслеђе свету и домаћој публици.

Универзитетска библиотека својим корисницима нуди сервис међубиблиотечке позајмице који омогућава позајмљивање књига из других библиотека у земљи или иностранству, уколико их нема у библиотеци Светозар Марковић. У том погледу Универзитетска библиотека кроз

пројекте негује сарадњу са многим библиотекарима широм света која јој омогућује стицање знања и искустава у реализацији савремених библиотечких услуга.

Зграда Библиотеке, као културни споменик, представља туристичку атракцију, а Библиотека сарађује са туристичком организацијом Београда. Тако да грађани Београда и туристи имају могућност да се упознају са ентеријером Библиотеке.

Иако је превасходно намењена студентима, као и целокупној академској заједници, чланови Библиотеке могу постати и остали грађани ако то желе. За све који су заинтересовани да постану чланови Библиотеке потребна је лична карта и слика у боји формата за личну карту. Студенти прилажу индекс и 1.000 динара, докторанти и постдипломци индекс и 1.500 динара, а запослени на факултетима прилажу потврду о запослењу, а чланарина за њих износи 2.000 динара. Могуће је учланити се и привремено, за шта је потребна лична карта или пасош и 400 динара.

Корисници који не студирају у Београду, немају стално место боравка у Београду или нису за стално запослени у Београду не могу износити публикације ван Библиотеке. Радно време

Библиотеке је од 8 до 20 часова, а суботом од 8 до 14 часова. Студенти могу изнети три књиге на месец дана, постдипломци пет на два месеца, док запослени на факултетима могу задржати десет књига на три месеца, а остали запослени и пензионери могу изнети две књиге на месец дана.

Поручивање публикација се обавља од 8 до 19 часова радним данима, суботом од 8 до 13 часова. Публикације се могу преузети од 8:00 до 14:40 радним данима, а суботом од 8:00 до 13:30 часова. Библиотека својим корисницима нуди на коришћење студентску читаоницу, професорску читаоницу, читаоницу периодике и читаоницу у сутерену. Читаонице су доступне од 8 до 20 часова, а студентска је отворена до 23 часа, суботом од 8 до 14 часова. Међубиблиотечка позајмица могућа је радним данима до 8 до 20 часова, а суботом од 8 до 14 часова. Интернет учионица отворена је од 8 до 20 часова радним данима и суботом од 8 до 14 часова. За кориснике Библиотеке коришћење Интернета је бесплатно. Уколико су сви рачунари заузети, коришћење рачунара је ограничено на 30 минута. Корисницима Библиотеке на услузи је и копирица од 8 до 20 часова радним данима и 8 до 14 часова суботом.

Видимо се у библиотеци!

Наставак снимања серије „Отворена врата“

КАДА СЕ ВРАТА ПОНОВО ОТВОРЕ

Аутор: Јована Пантовић

Дош'о сам да те питам да фурамо“ једна је од реплика по којој памтимо серију „Отворена врата“. Необична грађанска породица Анђелић-Јаковљевић од средине деведесетих важи за омиљену породицу, репризирана је неколико пута и велики број фанова. Цакана, Бата, Војкан, Милица, Ана и Драгослав поново су на окупу из једног разлога: снимање наставка ове култне серије. Након осамнаест година они опет отварају врата свога дома.

Бојану Маљевић знамо као Ану Анђелић, нетипичну ћерку, која ће у наставку серијала имати и улогу продуцента. Успела је да окупи екипу у истом саставу на радост свих, а прве сцене ћемо, како каже, гледати почетком следеће године, док ће се епизоде емитовати од пролећа.

Ко је дошао на идеју да се сниме наставак серије „Отворена врата“?

На ту идеју дошла сам ја. Годинама гледам како број фанова те серије расте, како стичемо нове и нове гледаоце. То је био основни покретач зашто смо се упустили у један ипак тежак подухват.

С обзиром да сте Ви окуљали екипу, какве реакције сте очекивали од глумаца и аутора?

Управо такве какве су и биле. Радост што се окупљамо и што ћемо поново радити нешто у чему смо уживали.

Многи жељно ишчекују наставак серије. Колико се променила Србија, а колико Ана Анђелић за ових осамнаест година?

То ћемо видети у наставку серије, зато га између осталог и правимо. Да видимо колико смо се сви променили или пак колико смо остали исти. И земља и друштво и ми у њему.

У свет глуме је ушла са једноцифреним бројем година, хтела је да студира права, а за време студентских демонстрација дизала је глас против рата и ужаса који су задесили ову земљу. Из радозналости почела је да пише блог, власница је продуцентске куће Monte Royal Pictures Internacional, а тренутно снима дечији филмски мјузикл „Змајовини Пангалози“.

Сматрате да је хумор ишао пре времена и да је то један од разлога зашто серија на почетку није била прихваћена од стране публике. Постоји ли страх или могућност да се то и сада догоди?

Мислим да не постоји. Опет ћемо се трудити да „померамо границе“ у домаћој продукцији, али за хумор не сумњајте. Данас „Отворена врата“ имају велики број фанова, а ту су и младе генерације које нису биле ни рођене тада.

Осим што играте Ану, имате и улогу продуцента у овој серији. Када сте ‘заиграли’ у овој улози и зашто?

Била сам прва глумица која се осмелила да уђе у продуцентске воде код нас. То је било са филмом „До коске“. Не знам да вам објасним зашто. Тих деведесетих некако је све стајало. Имала сам потребу да нешто покренем, ваљда зато.

Једна од идеја јесте да се у наставку направи времена у коме живимо. Како бисте то време описали?

Транзиционо лудило, пропаст грађанске породице, свеопшти пад критеријума и позитивних вредности.

Реплике из серије

- „Удри, Милице, срећо мамина!“
- „За вас је Гитаријада у Зајечару песма Евровизије!“
- „Светиславе, насмеши се, да насмејан погледаш смрти у очи!“
- „Бата је медицински феномен. Он 40 година живи без мозга.“
- „Војиславе, нисам веровала да ћу ово икад рећи: чедо моје паметно!“
- „ – ‘Мутна Морава’, на шта то личи?, – На кампању сељачке странке!“
- „Ана, жено проклетнице!“

Дипломата у улози краља

**„ПОЗОРИШТЕ ЈЕ ЖИВИ ОРГАНИЗАМ,
ГЛУМА ЈЕ ЖИВОТ”**

Ово је реплика коју изговара Ђорђе Живадиновић у представи „Милосрдни анђео”. Студент четврте године међународног смера и глуме на Новој академији уметности нам говори о свом детињству, глумачким почецима и о улози краља Петра II Карађорђевића у серији која ће бити емитована на Јавном сервису.

Аутор: Мина Димитровски

Детињство и средњошколске дане провео си у Великој Плани. Реци нам нешто више о том периоду свог живота.

Тако је, до своје деветнаесте године сам живео у Плани, тамо сам завршио гимназију и почео да се бавим глумом, нешто активније током средње школе када сам сарађивао са Дејаном Цуцмиловићем, који је иначе професор на Приштинској академији. Он нам је режирао неколико представа и тада сам схватио колико налазим занимљивих и корисних ствари у глуми и уопште у бављењу сценским послом. Такође сам био и доста друштвено активан и тако сам одлучио да је Факултет политичких наука можда најбољи правац којим треба да се крећем, зато што ми је тада личио на факултет опште културе.

Шта је био твој сан док си био дете да постанеш кад одрастеш?

Био сам класично дете, мењао сам се из године у годину, али сам врло рано почео да схватам да желим да се бавим нечим што је у вези са драмском уметношћу. Још током предшколског сам уз помоћ друга, другарице и васпитачице написао дечију драму која се звала „Цветанка Ружић” коју смо и драматизовали. Касније, током основне школе, водио сам програме на школским свечаностима, ишао на рецитаторску секцију и слично.

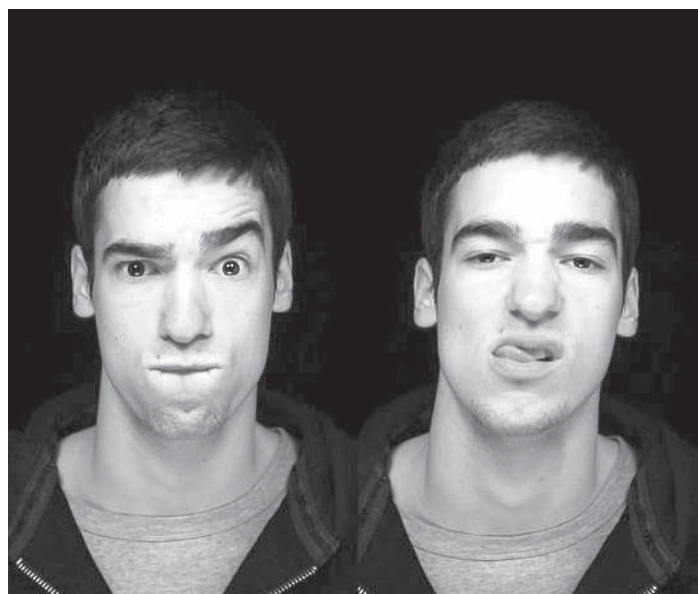
Студент си међународних односа на Факултету политичких наука, а ове године си уписао и глуму на Новој академији уметности у класи Светозара Цветковића. Како успеваш да ускладиш обавезе?

Морам признати да сам у последње време помало ескивирао ФПН због Академије, али то је нешто ново и нешто што сам дуго желео, тако не желим да пропусти ниједан тренутак. Ипак, планирам да свакако завршим студије на ФПН-у, јер када погледамо како данас живе глумци и људи који заврше

Музика, филмови и књиге које Ђорђе воли.

Волим заиста много тога од музике. Од домаће највише волим рок осамдесетих, нови талас - Хаустор, ЕКВ, Смак. Када су филмови у питању, ту сам јако шаролик. Волим Таратина, Бертолучија, Алмодовара, недавно сам почео да гледам и Фелинија. Много више ценим европску кинематографију од холивудске. У последње време не стижем да читам белетристику. Факултет политичких наука је тражио читање стручне литературе, што је захтевало много времена. Читао сам много књига које су помогле мом неформалном образовању када је у питању глума још док нисам био студент глуме. Мало времена сам посвећивао белетристици, али волим да читам Хесеа, Вајлда, Андрића. Занимала ме је и психологија, па сам уживао читајући Фројда.

ФПН, све указује да можда ни три факултета није довољно, ни сигурно да ће неко моћи да живи и зарађује од тога.

Позориште или филм?

Искрено, волео бих да будем успешан и да радим и једно и друго.

Ко је твој глумачки узор?

Мој глумачки узор није једна особа, нити конкретна особа. Када боље размислим, немам класичног глумачког узора. Мислим да постоје и домаћи и страни глумци који су веома талентовани и оно што највише ценим код особе која се бави глумом јесте моћ трансформације. Као примере са наше глумачке сцене бих издвојио Небојшу Глоговца и Драгана Мићановића од тренутно актуелних глумаца, а када су у питању страни глумци мислим да је Роберт Де Ниро неко ко јесте велико име. Волим и старе бардове попут Марлона Бранда и Џејмса Дина.

Добио си улогу краља Петра II Карађорђевића у серији „Равна гора” Радоша Бајића. Реци нам нешто више о својој улози и како си се припремао.

Улогу сам добио тако што је мој суграђанин Иван Вучковић случајно рекао да му се Радош пожалио да не може да пронађе никога ко је довољно млад и одговарајући физички и талентом за ту улогу. Отишао сам код Радоша, допао сам му се и он је рекао да је било довољно то колико сам физички сличан краљу. Рекао сам му за свој ранији рад у позориштима и за сарадње са појединим људима. Две недеље пре снимања сам био позван да изговорим неколико реченица и Радош је сматрао да је

то било довољно. Касније сам почео да истражујем на интернету, да читам, да разговарам са професорима историје – тако сам сазнавао информације о самом краљу. Подаци које сам сазнавао су се углавном односили на његов боравак ван земље, па сам доста сам домаштавао.

Остаје ли ти поред свих обавеза време за пријатеље?

Морам да кажем да сам у таквој ситуацији да моји јако блиски пријатељи раде са мном у позоришту, чак је и јако блиска другарица са мном на класи на глуми. Тешко је да се са осталим блиским пријатељима налазим, али се и даље чујемо. Ту су друштвене мреже у којима сада видим добре ствари. То ми доста олакшава јер немам времена да се виђам са свима са којима желим да останем у контакту.

Шта би поручио студентима?

Студентима поручујем да треба да раде, да не буду једнообразни, да читају нешто што није стручна литература, да гледају филмове, да иду у позориште, да размишљају о томе. Да размишљају о политици, о култури, јер не можемо да будемо аполитични. То је велики проблем младих, пре свега студената. Није ствар у томе да ли сте поборник једне политике или странке, битно је разумети поенту политике. Пре свега треба да размишљамо својом главом,

не треба чак ни узимати здраво за готово све што видимо и прочитамо. Не треба да се плашимо и да погрешимо, то је одлика храбрих људи.

Фото: Мина Димитровски

ДИРИГЕНТ, ЊЕГОВ ХОР И ЈОШ ПОНЕШТО

Аутор: Слободан Маричић

Киша је падала тог дана. Белгија је гостовала на Маракани. На стадиону се окупило двадесетак хиљада покислих људи намрштених лица, наоружаних кишобранима и капуљачама. Убедљива победа над Велсом у Новом Саду довела је до једне од важних ставки у српском спорту, бусања у прса и нереалних очекивања, која обавезно иду после сваког успеха и квазиуспеха.

Било је ту и неке приче о промени места одигравања утакмице, на шта Белгијанци нису пристали, јер су, како кажу, већ резервисали хотел. Греота стварно да им пропадне пун пансион. Београдска публика се прилично заситила утакмица, стадион ће бити пун само кад буду гостовале велике репрезентације. За разлику од тога, утакмица у Новом Саду је показала да је време да се мало активирају фудбалски центри попут Крагујевца и Ниша који би били одлични домаћини репрезентацији.

Играчи су изашли на терен, поздравили људе на стадиону како то ред налаже и заповеда, и стали у строј спремни за интонирање химне. Половина навијача је звиждала химни Белгије, половина аплаудирала. Жвиждање туђим (а и нашим) химнама је традиционални вид разоноде публике на овим просторима. Противник није битан, звижди се свима. Звиждало се и химни Шпаније на пријатељској утакмици одиграној у Сент Галену, што показује да то није до ривала или значаја утакмице. То је била Шпанија и то је била пријатељска утакмица, не меч против неке Хрватске, Албаније, Америке, Ватикана и других земаља које су од стране којекаквих патриота и квазипатриота окарактерисане као архенепријатељи српског народа. Када су у неким од претходних квалификација Французи рекли да неће играти ако се буде звиждало Марсељеци, ствар се мало изменила. Од тада пола људи тапше, пола звижди. Али не лези враже, сад се створила и трећа скупина, они који звижде онима који тапшу, јер шта они има ту да тапшу туђим химнама. Инат је вазда био наше горе лист.

А какво је било време, таква је била и игра Србије. Тмурна. Добро, реализација, не игра. Лепо су играли неко време, само је проблем што је фудбал игра у којој се рачунају голови а не пропуштене прилике, посед лопте, корнери или шта већ. Накантали су нас поштено. Након тог пораза лоша атмосфера око репрезентације, која је настала још за време

(неславне) владавине Владимира Петровића Пижона, се погоршала. Ауторитарни диригент Синиша Михајловић се после из хора избаченог Адама Љајића, поцапао и са играчима који би требало да буду два главна тенора у његовом мандату, капитеном Браниславом Ивановићем и Александром Коларовим. Селектор их је као најискусније оптужио да су главни кривци за пораз, тако да су обојица попили по једну дисциплинску. Ивановић је против Македоније почео са клупе а Коларов је завршио (само) са променом броја на дресу. Било је ту после, кажу, прича се по чаршији, тешких речи са обе стране, оптужби за промовисање играча какве менаџерске агенције и сломљеног инвентара у налету беса Диригента нашег.

Меч у Скопљу против Македоније је поред поломљених глава двојице Подгоричана у центру града, довео до тога да целокупна јавност тражи од Синише Михајловића да се мане дириговања хором. Међутим, он се не обазире на све то јер је како каже, оптимиста, и верује да ће се Србија ипак пласирати на Мондијал у Бразилу. Уосталом добио је подршку и председника Фудбалског савеза Србије Томислава Караџића који се одавно не обазире ни на шта и константно тврди како нема ништа труло у овој нашој фудбалској држави Данској.

Поступањем „биће како ја кажем, или неће бити уопште“, лошом тактиком и разним препиркама путем медија, Синиша Михајловић је поломио стаклене ноге на којима је стајала атмосфера у и око репрезентације, тако да сада против себе има не само Хрватску, Белгију, Шкотску, Македонију и Велс, већ и већину заљубљеника у фудбал овде међу Србљем. А познато је да је Србија земља са једанаест репрезентативаца и седам милиона селектора. Плус гастробајтери.

За разлику од тога, Александар Јанковић, селектор младе репрезентације и тренер Црвене звезде има подршку јавности. Орлићи, они који тек треба да запевају у сениорском хору, одиграли су две одличне утакмице против репрезентације Енглеске која је један од фаворита за освајање турнира. Фалио је само гол и мање расистичких повика енглеском фудбалеру Дени Роузу. Јесте да је ФСС негирао да је било расистичких увреда, али они се одавно, попут режима Слободана Милошевића, не обазире ни на шта и причају неку своју причу. Уопсталом, то је само један снимак на коме се јасно чују ти погрдни повици и који је преко интернета обишао читав свет. Али добро, није ни у тој Енглеској све дивно и бајно. Фудбалер Манчестер Јунајтеда Рио Фердинанд изјавио је да када је реч о расизму, Енглези прво треба да почисте своје двориште, па тек онда да гледају туђе. „Случај Крушевац“ је веома заинтересовао читаву

Европу и чека се казна, која је ће, како кажу, лупити и Србију и Енглеску.

Поред лошег стања у сениорској репрезентацији и расизма на утакмици младе репрезентације, још један случај је недавно добио велику медијску пажњу у Србији. Према писању дневног листа „Блиц“, дуг фудбалског клуба Црвена звезда износи више од 62 милиона евра. Управа клуба је наравно то одмах негирала и навела да кад год Звезда има спортске резултате у медијима почне диригована хајка са жељом да се клуб дестабилизује. Они очегледно болују од исте бољке као и управа ФСС-а, јер ако нешто Црвена звезда у последње четири године није имала то су резултати, због којих је уосталом отишао и тренер Роберт Просинечки. Његов тим је играо добар фудбал, пас игру засновану на великом поседу лопте, међутим да бисте били као Барселона морате имати играче као Барселона.

Дуг Црвене звезде све више расте и у јавности се ствара слика Драгана Џајића, као некога ко ће у жанкловданамовском стилу да улети међу све те негативце и лихваре и спасе клуб, који ће онда постати велики као што је некада био. Иако легенда клуба, он није особа која има магични штапић, а на последњим изборима за председника клуба, када се кандидовао само досадашњи председник Владан Лукић, се види да се људи за Црвену звезду отимају као за усран штап.

ВЕЧИТА БОРБА „ВЕЧИТИХ“

Аутор: Србислав Ердељан

Црвена звезда и Партизан су успешни клубови. Толико су успешни да се не зна чији је успех већи у дуговањима. Зато хајмо на почетку да размотавамо клупко са чињеницама. Црвено-бели са Маракане дугују, према најновијим подацима које је саопштила радна група овог клуба, нешто више од 48 милиона евра. Партизан је нешто мање успешан у том смислу, али из Хумске још није потврђено колико је овај клуб у минусу. Судбине, како фудбалска, тако и економска, у ова два највећа српска клуба, стално се преплићу.

У јануару на Маракану је пристигао велики број нових играча. То је био захтев тадашњег тренера Роберта Просинечког. Међу најважнијима треба поменути двојац из Ужица Касалица-Максимовић, повратак Душка Тошића и Марка Перовића из иностранства и долазак младих репрезентативаца Младеновића (Борац Чачак), Миливојевића (Рад), као и интернационалца из Гане Натаниела Асамое. Тај нови, по речима других, млад, моћан тим је много обећавао. И успео је за два кола пролећног дела да се приближи на 6 бодова Партизану. Значи, у Љутице Богдана је све кренуло глатко и по плану. А у Партизану – буре.

Затим, тренер црвено-белих, Александар Станојевић и спортски директор Младен Крстајић, бивају смењени, иако је Партизан био први на табели са 10 бодова предности у односу на вечитог ривала. За новог члана стручног штаба изабран је познати стручњак из Израела Аврам Грант, па

се ситуација у Хумској колико-толико стишала. У свом пролећном стилу, Црвена звезда је кренула у анулирање велике бодовне предности ривала, стечене у првом делу шампионата. У првих шест кола је уследило исто толико победа, па је почетни успех наговештавао „Звездино пролеће“ и наду Делија да њихов клуб може да се домогне титуле.

Међутим, десило се оно што је мало ко очекивао од присталица са Маракане, а то је прекид низа победа у Крагујевцу против Радничког (0:0). Било је то, по свему судећи, преломна утакмица која је распршила наде да црвено-бели могу да освоје титулу првака Србије у сезони 2011/12. После два уводна лоша резултата по Партизан (Нови Пазар 1:1 и Слобода 0:0), црво-бели су кренули да нижу победе, па је све извесније било да ће и по пети пут узастопно освојити титулу шампиона.

Звездашима је губитак пехара донекле надоместила победа у 142. Вечитом дербију у Хумској, и то у последњој секунди меча поготком Кадуа, за коначних 1:0. Али то није био крај славља Делија у тој сезони, јер су изабраници Роберта Просинечког освојили Куп Србије. Победивши најљућег ривала, Партизан у полуфиналу у двомечу оба пута са по 2:0 и у финалу у Крушевцу пред 11.000 навијача, Борац из Чачка са 2:0.

На старту ове сезоне 2012/13 у Партизану је промењен тренер. Уместо Аврама Гранта је дошао Владимир Вермезовић, са ким су црно-бели кренули у квалификације за Лигу шампиона и одбрану титуле првака. Али „парни ваљак“ није успео у тој намери да уђе у најелитније такмичење, па је утеху нашао уласком у групну фазу Лиге Европе. У том такмичењу се нису прославили, освојили су само 2 бода и налазе се на последњем месту на табели.

Црвеној звезди на старту овогодишњег шампионата дошло је до неочекиваног одласка Роберта Просинечког. На његово место дошао је Александар Јанковић. Он је водио клуб са Маракане у одлучујућој утакмици против француског Бордоа за улазак у групну фазу Лиге Европе. У првом мечу у Београду је било 0:0.

У реваншу је српски представник имао пролаз даље све до 90 минута, када је судија досудио пенал који је избацио наш тим из даљег такмичења.

Почетак новог првенства је наговештавао да црвено-бели могу коначно до трона после сушних 5 година, али порази од Спартака, Јагодине и ОФК Београда су продубили кризу у којој се крај није назирао. Док је са друге стране топчидерског брда

,осим изненађујућег пораза од дебитанта у лиги Доњег Срема, Партизан серијом победа крчио пут ка новом пехару.

У Љутице Богдана у мају је одржана изборна скупштина где је за председника Црвене звезде реизабран Владан Лукић. Иако се знало за дуговања, у клубу се тада то није помињало. Тек неколико месеци касније, испливали су велики финансијски проблеми у Звезди, толико велики да се чак и Влада Србије заинтересовала за судбину нашег највећег клуба. Показало се да је на Маракани минус од огромних 48,5 милиона евра, па је први потпредседник Владе Србије Александар Вучић иницирао формирање радне групе, на чијем челу је постављен прослављени фудбалер и некадашњи председник Црвене звезде Драган Џајић. Та радна група имаће двоструки задатак. Прво, да тачно установи и јавности саопшти колико црвено-бели дугују – за шта је задужен Небојша Човић и други, да покуша да клуб са Маракане финансијски опорави и врати на стазу старе славе.

„Ова ситуација је вежба карактера. Лако је кад стимулишеш некога лепим, ми покусавамо ружним. Ја нисам за лагање људи. Не могу никоме да обећам да ћемо сутра поделити плате и премије. У овом тренутку то немамо, али могу да обећам да ћемо заједно покушати да изађемо из ове ситуације“, рекао је Човић за Блиц.

И тако нам остаје да се надамо да ће вечити ривали наћи прави пут који ће их, ако не сад, барем у скорој будућности издвојити по добрим резултатима и финансијама зарад велике армије навијача.

САДРЖАЈ

ПОЛИТИКОЛОГ

ПОЛИТИЧКЕ СТРАНЕ

Странке са стране 1

СТУДЕНТСКИ СЕРВИС

„Сви су криви што је тако како је, што никако је“ 3

„Бедно“ пискарање на мрежи 7

Кључ успеха је добра организација 9

ИЗА ЗАВЕСЕ

Боркиња, не жена-борац 10

На маргинама живота 11

Калиграфија: форма божије речи 12

У ЖУРБИ

„Разоткривање тела“ почело и у Србији 14

Вечни град 17

„Инспирација ми је свакодневица“ 19

Библиотека „Светозар Марковић“ као ризница
знања и културе 20

Када се врата поново отворе 22

КУЛТУРНИ РЕПЕРТОАР

„Позориште је живи организам, глума је живот“ 23

Манити воз у златном крсту 6

СПОРТ ПОИНТ

Диригент, његов хор и још понешто 25

Вечита борба „Вечитих“ 27

**! ! !
К О Н К У Р С
за нове чланове
редакције
ПОЛИТИКОЛОГА
! ! !**

А

ко сте студент Факултета политичких наука, **волите да пишете** и желите да се бавите новинарством, позивамо Вас да постанете члан наше редакције!

Потребна су нам:

- **четири спортска новинара,**
- **четири новинара за политичке теме и**
- **пет новинара за културна дешавања**
(концерти, представе, догађаји).

Осим сталних чланова, Политиколог прима и **спољне сараднике**. Понудите нам свој текст за који сматрате да је вредан објављивања.

Часопис Политиколог је дивна прилика да на сопственом факултету стекнете озбиљну праксу и примените теоријска знања из новинарства.

Своју биографију и кратко мотивационо писмо у ком ћете нам рећи зашто и о чему волите да пишете пошаљите на мејл **casopis.politikolog@gmail.com** до 17. фебруара 2013.

Радујемо се будућем дружењу!

Породица часописа Политиколог ☺

Импресум:

Главни и одговорни уредник: Лидија Мирков

Заменици уредника: Марија Сретеновић, Растко Симић

Стални чланови редакције: Дијана Миљковић, Мина Димитровски, Александра Катанић, Мара Недељков, Јована Пантовић, Слободан Маричић.

Спољни сарадници: Катарина Стевановић, Бојана Стојановић, Маријана Благојевић, Србислав Ердeљан, Марија Вељковић.

Нови чланови редакције: Марија Тарбук и Тијана Станић.

Тираж
500

Штампа
Синоја
Ш Т А М П А

Графичко уређење
Лепосава Кнежевић

**Редакција часописа Политиколог позива све који желе да пишу да нам се придруже!
Јавите нам се на мејл адресу casopis.politikolog@gmail.com**

Реч уреднице

Крајем протекле године неки од вас су прошетали празним улицама од ФПН-а до Славије уз Ганг-нам стајл, а неки од нас су шетали препуним кружним током на Славији када је, замислите, у децембру пао снег. Саобраћај је зато био у колапсу и трамвајџија је из једног управо насуканог трамваја избацио путнике на коловоз кружног тока. Као и увек када је живот у опасности, необична позитивна енергија је кружила међу људима па су, уместо псовки и незадовољства, грађани размењивали досетке и шале. „Види ове таксисте, круже око ове наше колоне као лешинари.“ „Наравно да круже, ходамо по кружном току!“ „Ма круже, само гледају да покупе неког од нас.“ „Мислиш – да нас покупе као муштерије или покупе на хаубу?“ Срећом, сви смо се безбедно докопали обала кружног тока. Тада су вероватно почела лепа пријатељства јер су се вршњаци међусобно питали ко иде на коју страну, на који превоз и у ком правцу. Једна дама је тужно констатовала: „Шта управо преживесмо, а нигде медија да то пренесу!“ Волела бих кад би сазнала да се преварила у процени...

Новинара има свуда. То је добро ако је јавност због тога боље обавештена, али за нас новинаре то значи више конкуренције. Ничега се не треба плашити, страх је ирационалан. Ако сваки дан чинимо баш оно од чега се плашимо, временом ћемо научити да живимо без иједног страха и бићемо слободни. Када ми је тешко да се одлучим да будем предузимљива, кажем себи: „Ризикуј! Ако успеш, бићеш срећна; ако не успеш, бићеш мудра“.

Покуцајте и та врата ће се отворити. То је улога врата када се на њих покуца. **Сва** ће се отворити! Нека ће се затим затворити брзо, као да се нису ни отворила; нека друга ће се затворити тихо, неприметно, после много времена јер кроз њих не бисмо ни прошли; она посебна ће остати отворена. На то утиче судбина, само треба покуцати – покушати (како се каже у вицу – добићеш на лутрији само ако уплатиш тикет). После није само судбина јер је наша одлука да коракнемо и мењамо сопствени усуд. Ниједна врата не могу бити погрешна, јер и иза улазних врата постоји још врата – у неким одајама ће вам бити пријатније него у другим. И у одајама нађите ормане, витрине, креденце, фиоке. И то су нека „врата“. Али немојте да се кријете – ушушкајте се да вам буде удобно тако да будете виђени.

Аристотел нам је обелоданио да срећа припада онима који су довољни сами себи. То не значи да треба да се осамимо или да зарад личног интереса „газимо преко мртвих“. То значи да сами бирамо. Изабрала сам своје студије, посао, друштво, места на која излазим, град из ког нисам отишла кад сам могла јер ми је Београд више од родног града. Изабрала сам какву музику слушам, какве књиге и коју штампу читам, које филмове гледам и у којим „ТВ форматима“ никад нећу живати. Бирам речи. Изабрала сам љубав уместо мржње и да се политиком занимам искључиво новинарски и аналитички. Бирам да сањам само лепе снове, а да кошмаре заборавим јер је стварност већ довољно горка.

Рекли су нам да ће после избора бити боље, али запослени су уместо унапређења могли да добију само отказ, а незапослени су уместо посла, као и сви, добили поскупљења. Студенти нису добили повећање државних стипендија и кредита иако студентски стандард опада. Министарство просвете, науке и технолошког развоја ове школске године није ни расписало конкурс за две престижне стипендије за надарене студенте. Заборавили су нас, вероватно им нису потребни паметни млади људи са идејама. Диоген је одавно рекао да темељ сваке државе чини одгој младих, а сада смо ти млади ми. Биће да смо генерације које су рођене за велика достигнућа: не чекамо да нас неко одгаја – сами себи стварамо свет. Не стојимо док се неко не сети да нас погура – ми деламо. Осим мукотрпно стечених успеха, постижемо да се дружимо и мало нам треба да се радујемо. Живимо од знања и другарства и поносимо се тиме.

